

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๓๓๐๒๘

กรมการปกครอง

๖๖ อาคารนาถนรินทร์ทาวเวอร์ ชั้น ๑๑

ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบำหรุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

๑๕ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง หลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

- อ้างถึง ๑. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ กรณีพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
๒. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘
๓. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑
๔. หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๑/๐๑๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗
๕. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๑ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘
๖. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๑๙๘๐ ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙
๗. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๔๓๐๒ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
๘. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๗๑๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗

ตามที่กรมการปกครอง ได้แจ้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร แจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตถือปฏิบัติไปแล้ว นั้น

กรมการปกครอง ได้รับข้อหารือเกี่ยวกับหลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส จากกรุงเทพมหานคร จังหวัด และสำนักทะเบียนอำเภอ/เขตหลายแห่ง โดยสรุปประเด็นที่มีการหารืออยู่เป็นประจำและขอเสนอแนะ ดังนี้

๑. คู่สมรสสามารถใช้ชื่อสกุลของแต่ละฝ่ายในลักษณะไขว้ได้หรือไม่ อย่างไร กล่าวคือ ฝ่ายที่หนึ่งใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่สอง และขณะเดียวกันฝ่ายที่สองใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่หนึ่ง

๒. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน จะต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายชายก่อนหรือไม่ อย่างไร

๓. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงได้ใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ หากต่อมาประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น (ข.๔) หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม (ข.๕) ผู้นั้นจะต้องเปลี่ยนกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อนหรือไม่

๔. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ต่อมาฝ่ายชายได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม และฝ่ายหญิงประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลใหม่ตามฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงจะต้องเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อน หรือว่าสามารถขอออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ฉบับใหม่ได้เลย

๕. กรณีการจดทะเบียน...

๕. กรณีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายต่างประเทศ ระบุว่าฝ่ายชายมีชื่อสกุลลงท้ายด้วยคำว่า “กี” ภายหลังการจดทะเบียนสมรส ฝ่ายหญิงตกลงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชายแต่ชื่อสกุลจะต้องลงท้ายด้วยคำว่า “ก้า” เนื่องจากเป็นเพศหญิง สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตจะต้องออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นชื่อสกุลที่ลงท้ายด้วย “กี” ตามฝ่ายชายหรือลงท้ายด้วย “ก้า” ตามกฎหมายของต่างประเทศ

๖. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ช.๒) แล้วคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตาม สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตจะต้องออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ช.๖) ให้แก่ฝ่ายที่เป็นเจ้าของ ช.๒ เพื่อนำไปมอบให้ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามให้นำไปขอออกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ช.๔) หรือว่าสำนักทะเบียนอำเภอ/เขตจะต้องออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส

๗. กรณีหญิงไทยได้จดทะเบียนสมรสกับสามีชาวต่างชาติ ตามกฎหมายของต่างประเทศ ระบุว่าหลังจากจดทะเบียนสมรสฝ่ายหญิงตกลงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชาย แต่ฝ่ายหญิงยังมิได้นำมาบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) และยังมีได้ขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงดังกล่าว ต่อมาเมื่อฝ่ายชายเสียชีวิต ฝ่ายหญิงจึงได้มายื่นคำร้องขอบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) กรณีสมรส และประสงค์จะขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงที่ระบุในทะเบียนสมรส สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตสามารถออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงได้หรือไม่

๘. กรณีขณะจดทะเบียนสมรส คู่สมรสมิได้ตกลงกันเรื่องการใช้ชื่อสกุล ต่อมาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส จะต้องดำเนินการอย่างไร

๙. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าฝ่ายชายสามารถขอบันทึกเพิ่มเติมท้ายทะเบียนการหย่า (คร.๖) ว่า “คู่หย่าฝ่ายชายยินยอมให้คู่หย่าฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลของตนต่อไปได้” ได้หรือไม่

๑๐. กรณีชายไทยจดทะเบียนสมรสกับหญิงต่างด้าว หญิงนั้นสามารถขอใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชายได้หรือไม่ อย่างไร

๑๑. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าฝ่ายหญิงยังคงแอบอ้างใช้ชื่อสกุลของคู่หย่าฝ่ายชายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กรมการปกครองมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้แก่ประชาชนฝ่ายที่ถูกละเมิดอย่างไร นอกเหนือจากการให้ฝ่ายชายไปร้องศาล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากและสร้างภาระให้แก่ประชาชน

๑๒. กรณีคู่สมรสที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ได้ยื่นคำร้อง คร.๑ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เพื่อขอบันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงดังกล่าวท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) หรือท้ายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) แต่นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว ไม่สามารถดำเนินการบันทึกเพิ่มเติมให้แก่ประชาชนรายที่มีการจดทะเบียนสมรสหรือบันทึกฐานะแห่งครอบครัวไว้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งอื่นได้ จึงต้องส่งสำเนาคำร้อง คร.๑ พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ไปให้สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่จดทะเบียนสมรสและบันทึก คร.๒๒ เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเป็นการเพิ่มขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และก่อให้เกิดความล่าช้าต่อการบริการประชาชน สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต จึงเสนอแนะให้กรมการปกครอง ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขระบบปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว ให้สำนักทะเบียนทุกแห่งสามารถบันทึกเพิ่มเติมท้าย คร.๒ และ คร.๒๒ ให้แก่ประชาชนได้เช่นเดียวกันกับการบันทึกเพิ่มเติมท้าย คร.๒ กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย

ของคู่สมรส ตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๗๑๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗ และหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๑๕๗๑๘ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗

กรมการปกครอง ได้พิจารณาข้อหาหรือข้อเสนอนេះดังกล่าว รวมทั้งระเบียบกฎหมาย และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องแล้วมีความเห็น ดังนี้

๑. กรณีข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ คู่สมรสสามารถตกลงกันว่า จะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น เช่น ฝ่ายชายประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายหญิง หรือฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย เป็นต้น โดยการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ต่างฝ่ายต่างจะใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง ในลักษณะชั่วคราวหรือสลับการใช้ชื่อสกุลไม่ได้

๒. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชาย หรือกรณีฝ่ายชายใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายหญิงอยู่ หากต่อมาประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน หรือจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม แล้วแต่กรณี คู่สมรสทั้งสองฝ่ายย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล โดยการยื่นคำร้องขอบันทึกเพิ่มเติมท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) ทั้งนี้ กรณีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสนั้น หากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตกลงให้เปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจทำได้ เว้นแต่กรณีการสมรสสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๖๓/๒๕๔๗

๓. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิง ได้ใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ หากต่อมาประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม คู่สมรสทั้งสองฝ่ายจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลตามแนวทางในข้อ ๒ โดยเมื่อฝ่ายที่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ ได้เปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนแล้ว จึงให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น (ข.๔) หรือขอเปลี่ยนชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม (ข.๕) แล้วแต่กรณี

๔. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ต่อมาฝ่ายชายได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น (ข.๔) หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม (ข.๕) และฝ่ายหญิงประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลใหม่ตามฝ่ายชายนั้น หากคู่สมรสมีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดแล้ว ฝ่ายหญิงย่อมสามารถยื่นคำขอ ข.๑ เพื่อขอออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรสได้โดยมิต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อนแต่อย่างใด ทั้งนี้ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ดำเนินการออก ข.๕ กรณีการสมรสฉบับใหม่ให้แก่ฝ่ายหญิงแล้ว ให้เรียก ข.๕ กรณีการสมรสฉบับเดิมคืน

๕. กรณีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายต่างประเทศ หากข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลที่ระบุไว้ในทะเบียนสมรส ขัดต่อมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ย่อมใช้บังคับมิได้ ดังนั้น กรณีฝ่ายชายมีชื่อสกุลลงท้ายด้วยคำว่า “กี” หากฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ชื่อสกุลของฝ่ายหญิงก็ต้องลงท้ายด้วย “กี” เช่นเดียวกัน โดยนายทะเบียนท้องที่ไม่สามารถออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นชื่อสกุลที่ลงท้ายด้วย “ก้า” ตามกฎหมายของต่างประเทศได้ ทั้งนี้ หากนายทะเบียนท้องที่มีการออก ข.๕ ให้แก่ฝ่ายหญิงผิดพลาดไปแล้ว ย่อมต้องดำเนินการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ยกเลิกเอกสาร และจำหน่ายรายการ ข.๑ และ ข.๕

ในฐานข้อมูล...

ในฐานะข้อมูลการทะเบียนชื่อบุคคล โดยใช้อำนาจตามมาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๖. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) แล้วคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตาม ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสนั้นจะต้องยื่นคำขอ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่เพื่อขอออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ทั้งนี้ สำหรับกรณีที่นายทะเบียนท้องที่ได้ดำเนินการผิดพลาด โดยการออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๖) ให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่เป็นเจ้าของ ข.๒ และออกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๔) ให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส ก็จะต้องดำเนินการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ยกเลิกเอกสาร และจำหน่ายรายการ ข.๑ ข.๖ และ ข.๔ ในฐานะข้อมูลการทะเบียนชื่อบุคคลตามแนวทางในข้อ ๕

๗. กรณีหญิงไทยจดทะเบียนสมรสกับชายชาวต่างชาติ ตามกฎหมายของต่างประเทศระบุในทะเบียนสมรสว่าฝ่ายหญิงตกลงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชาย แต่ฝ่ายหญิงยังมิได้นำมาบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) และยังมีได้ขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงดังกล่าว จนกระทั่งฝ่ายชายเสียชีวิต ฝ่ายหญิงจึงได้มายื่นคำร้องขอบันทึก คร.๒๒ กรณีสมรส และประสงค์จะขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงที่ระบุในทะเบียนสมรสนั้น นายทะเบียนท้องที่ไม่สามารถออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงได้ เนื่องจากการสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยความตายของฝ่ายชาย ตามมาตรา ๑๕๐๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อนวันที่ฝ่ายหญิงจะมาดำเนินการยื่นคำร้องขอบันทึก คร.๒๒ และขอเปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรส อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ปรากฏหลักฐานการสมรสและการสิ้นสุดการสมรส ฝ่ายหญิงย่อมสามารถยื่นคำร้องขอบันทึก คร.๒๒ กรณีสมรสและกรณีสิ้นสุดการสมรสได้ตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ ประกอบกับข้อ ๓๖ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑

๘. กรณีขณะจดทะเบียนสมรส คู่สมรสมิได้ตกลงกันเรื่องการใช้ชื่อสกุล หากต่อมาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส จะต้องมีการตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยคู่สมรสทั้งสองฝ่ายหรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (ในกรณีที่มิบันทึกข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ซึ่งคู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ลงลายมือชื่อ และมีพยาน ๒ คน ลงลายมือชื่อรับรอง ยกเว้นกรณีบันทึกข้อตกลงที่จัดทำขึ้นในต่างประเทศ ต้องให้เจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไทยลงลายมือชื่อรับรองด้วย) สามารถยื่นคำร้อง คร.๑ เพื่อขอบันทึกเพิ่มเติมข้อตกลงดังกล่าวไว้ท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) ได้ จากนั้นจึงให้ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ยื่นคำขอ ข.๑ เพื่อขอออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการยื่นคำร้องขอแก้ไขชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

๙. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าไม่สามารถยินยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้ชื่อสกุลของตนต่อไปได้ เนื่องจากขัดต่อมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่บัญญัติว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” ประกอบกับการตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ ย่อมสามารถกระทำได้ในขณะที่การสมรสยังไม่สิ้นสุดลงเท่านั้น ดังนั้น เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า สิทธิตามกฎหมายในเรื่องการใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งจึงย่อมสิ้นสุดลงด้วย

๑๐. กรณีขายไทยจดทะเบียนสมรสกับหญิงต่างด้าว หากคู่สมรสมีการตกลงกันเรื่องการใช้ชื่อสกุล ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ว่าคู่สมรส ฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงย่อมสามารถนำทะเบียนสมรส (คร.๒) ไปเป็น หลักฐานในการยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อขอแก้ไขชื่อสกุลของตน ในเอกสารการทะเบียนราษฎรได้ ตามข้อ ๑๑๕ ของระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียน ราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ นายทะเบียนท้องถิ่นที่ไม่สามารถออกหนังสือ สำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ให้แก่บุคคลต่างด้าวได้ เนื่องจากขัดต่อ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

๑๑. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าฝ่ายหญิงยังคงแอบอ้างใช้ชื่อสกุลของคู่หย่า ฝ่ายชายโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขณะนี้กรมการปกครองอยู่ระหว่างเสนอขอแก้ไขระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑

๑๒. กรณีคู่สมรสที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ได้ยื่นคำร้อง คร.๑ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เพื่อขอบันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ข้อตกลงดังกล่าวท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) หรือท้ายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) แต่นายทะเบียน ไม่สามารถดำเนินการบันทึกเพิ่มเติมให้แก่ประชาชนรายที่มีการจดทะเบียนสมรส หรือบันทึกฐานะแห่งครอบครัว ไว้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งอื่นได้ จึงต้องส่งสำเนาคำร้อง คร.๑ พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปให้ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่จดทะเบียนสมรสและบันทึก คร.๒๒ เป็นผู้ดำเนินการนั้น กรมการปกครอง อยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงแก้ไขระบบปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ จักได้แจ้งให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ทราบอีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้นายทะเบียนท้องถิ่นถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๔๘ - ๙

โทรสาร ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๔๙

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๕๖

วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๙๘ กรณีพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับ

ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องพร้อมความเห็นลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ ว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า นางผณิตรา ภัคเกษม และคณะมีหนังสือร้องเรียนกรณีพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ที่บัญญัติว่า “หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อสตรี และไม่สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิของหญิงให้เท่าเทียมกับชาย จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่ บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองในกฎหมายเท่าเทียมกัน ชาย และหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่ง ความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะ ของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็น ทาง การเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้น กระทำได้ จึงขอให้ผู้ร้องเสนอเรื่องพร้อม ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ ว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้หญิงมีสามีที่ได้สมรสกันตามกฎหมาย ต้องเปลี่ยนชื่อสกุลของหญิงนั้น มาเป็นชื่อสกุลของชายผู้เป็นสามี และเป็นการบัญญัติที่บังคับเฉพาะหญิงที่มีสามีฝ่ายเดียว อันเป็น การขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลให้ได้รับความ คุ้มครองและให้เกิดความเสมอภาคกันในทางกฎหมายระหว่างชายและหญิง อีกทั้งได้บัญญัติมิให้ มี การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อ ชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทาง ศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ ดังนั้น การที่บทบัญญัตินี้บังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น ทำให้ เกิด ให้ความไม่เสมอภาคทางกฎหมายระหว่างชายและหญิง ทำให้หญิงไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชาย และ

ยังเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคล เพราะเป็นการบังคับเฉพาะเพศหญิงที่มีสามีเท่านั้น ทำให้หญิงมีสามีไม่มีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกใช้ชื่อสกุลได้อย่างอิสระ ซึ่งแตกต่างกับชายที่ไม่ได้ถูกจำกัดสิทธิในการใช้ชื่อสกุลแต่อย่างใด อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องไว้ดำเนินการ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติชี้แจง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหนังสือลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ชี้แจงสรุปว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล มาตรา ๑๒ จะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อสตรีหรือไม่ นั้น มีข้อดีและข้อเสียกรณีที่หญิงเมื่อทำการสมรสจะเลือกใช้ชื่อสกุลเดิมหรือชื่อสกุลของคู่สมรสก็ได้ ดังนี้ ข้อดี คือ (๑) ทำให้ครอบครัวที่มีแต่บุตรสาวสามารถดำรงไว้ซึ่งชื่อสกุลของตนเองได้ (๒) เปิดโอกาสให้หญิงที่ไม่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของสามีเนื่องมาจากสามีเป็นคนต่างด้าว หรือชื่อสกุลของตนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สามารถใช้ชื่อสกุลของตนเองได้ (๓) เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับชายตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ สำหรับข้อเสีย คือ (๑) ทำให้บุตรที่เกิดมาไม่ทราบว่าจะใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา และอาจทำให้พี่น้องครอบครัวเดียวกันใช้ชื่อสกุลแตกต่างกัน (๒) ทำให้ยากแก่การพิสูจน์ตัวบุคคล เพราะมีการแก้ไข ชื่อสกุลสลับกันไปมา (๓) เป็นประโยชน์เฉพาะบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น ไม่เป็นบรรทัดฐาน ระเบียบประเพณีที่ตึงตามแก่สังคมส่วนรวม อันอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดกับบุตรซึ่งไม่ทราบว่าจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด สถานภาพในครอบครัวอาจขาดความกลมเกลียวกรณีที่ไม่สามารถตกลงชื่อสกุลของบุตรได้ กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล ฯ เป็นการปฏิบัติที่พิจารณาในแง่ของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย ตลอดจนเป็นมาตรการทางด้านกฎหมายเพื่อต้องการให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง สำหรับสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงน่าจะเป็นสิทธิทางสังคมและการเมือง อาทิ สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ และสิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตาม มาตรา ๑๙๗ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่อง พร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี" บทบัญญัติดังกล่าว เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วย

รัฐธรรมนูญของบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำโดยบุคคลใดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ (๑) โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือ ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยต่อไป พิจารณาแล้ว เห็นว่าตามคำร้องมีประเด็นที่ให้นิยามว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่เสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน" วรรคสอง บัญญัติว่า "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน" วรรคสาม บัญญัติว่า "การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้" และวรรคสี่ บัญญัติว่า "มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม"

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า "หญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี"

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้ทุกคนมีความเสมอกันในกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหลักความเสมอภาค โดยเฉพาะการรับรองสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ทั้งนี้ หลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ มีพื้นฐานมาจากหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามธรรมชาติที่เป็นการยอมรับว่า สิทธิตามธรรมชาติของปัจเจกชนนั้น เป็นสิทธิที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ซึ่งจะเป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่เกิดที่ทุกคนจะมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน และห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติอันทำให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่บุคคลที่เรียกว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แต่ก็ได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด หากการเลือกปฏิบัตินั้นเป็นมาตรการเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค โดยทำให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ถือว่า เป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมตามมาตรา ๓๐ วรรคสี่

การใช้ชื่อสกุลเป็นมาตรการของรัฐในการจำแนกตัวบุคคลเพื่อแสดงถึงแหล่งกำเนิด ว่ามาจากวงศ์ตระกูลใดอันเป็นการแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถาเหล่ากอของบุคคล โดย

การใช้ชื่อสกุลถือว่า เป็นเรื่องสิทธิของบุคคลที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันทุกคน ทั้งนี้รัฐยังคงมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเพื่อให้การใช้ชื่อสกุลของบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่บุคคลอื่นได้ และถือเป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคนที่จะต้องไม่ให้เกิดการใช้สิทธิในการใช้ชื่อสกุลไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลอื่นเช่นกัน

ประเทศไทยได้นำระบบการใช้ชื่อสกุลมาใช้ครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ โดยหญิงมีสามียังคงใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ ซึ่งปรากฏในพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า "หญิงได้ทำงานสมรสมีสามีแล้วให้ใช้ชื่อสกุลของสามี แลคงใช้ชื่อตัวแลชื่อสกุลเดิมของตนได้" ต่อมาได้มีการแก้ไขเรื่องการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี โดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ ว่า "หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี" และพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังคงถือหลักการเรื่องการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีเช่นเดียวกันกับพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยนำถ้อยคำเดียวกันบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒

ข้อที่ต้องพิจารณามีว่า ถ้อยคำของบทบัญญัติมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล ฯ นั้น มีความหมายในลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น หรือเป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีสามารถใช้ชื่อสกุลของสามีได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ถ้อยคำที่เป็นสาระสำคัญของมาตรา ๑๒ คือ คำว่า "ให้ใช้" ซึ่งมีลักษณะเป็นบทบังคับโดยชัดแจ้ง โดยพิจารณา เปรียบเทียบถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติขนานนามสกุล ฯ แล้วเห็นได้ว่า ถ้อยคำมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มาตรา ๖ ใช้คำว่า "...แลคงใช้ชื่อตัวแลชื่อสกุลเดิมของตนได้" ย่อมแสดง เจตนารมณ์ชัดเจนว่า หญิงเมื่อทำการสมรสแล้วยังคงมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ เมื่อพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มีการแก้ไข หลักการดังกล่าว โดยใช้ถ้อยคำเดียวกันในลักษณะเป็นบทบังคับ ย่อมแสดงว่า พระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล ฯ มีเจตนารมณ์ไม่ประสงค์ให้หญิงมีสามีมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของตนต่อไป โดยเปลี่ยนแปลงหลักการจากเดิมที่ให้หญิงมีสามีมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ เปลี่ยนมาเป็นการบังคับให้ หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเพียงฝ่ายเดียว

เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๑๒ มีลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของ สามีเท่านั้น อันเป็นการลิดรอนสิทธิในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้ชายและหญิงมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน เกิดความไม่เสมอภาคกันทางกฎหมายด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคล เนื่องจากสิทธิการใช้ชื่อสกุลนั้นเป็นสิทธิของบุคคลที่จะแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถาเหล่ากอของตน และเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมิได้มีการแบ่งแยกว่า เป็นสิทธิของชายหรือของหญิง อีกทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากการบังคับให้หญิงมีสามีใช้ ชื่อสกุลของสามีเพียงฝ่ายเดียวโดยใช้สถานะการสมรสนั้น มิได้เป็นเหตุผลในเรื่องความแตกต่างทาง ภายนอก หรือภาระหน้าที่ระหว่างชายและหญิงที่มีผลมาจากความแตกต่างทางเพศ จนทำให้ต้องมี การเลือกปฏิบัติให้แตกต่างกัน จึงไม่เป็นเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกปฏิบัติให้แตกต่างกันในเรื่องเพศ และสถานะของบุคคลได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำหรับข้ออ้างที่ว่า การเลือกปฏิบัติดังกล่าวมีเหตุผลทางสังคมที่ว่า เพื่อความเป็นเอกภาพและความสงบสุขของครอบครัว อีกทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชาวไทย นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้ออ้างดังกล่าวรับฟังไม่ได้ เนื่องจากความเป็นเอกภาพและความสงบสุขของ ครอบครัวเกิดขึ้นจากความเข้าใจ การยอมรับ และการให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างสามีและภรรยา ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการใช้ชื่อสกุลฉบับแรกของประเทศไทยเพิ่งตราขึ้นเมื่อปี ๒๔๕๖ โดยก่อนหน้านั้นประเทศไทยไม่มีระบบการใช้ชื่อสกุล จึงไม่น่าจะเป็นเรื่องของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ที่มีมาช้านาน อีกทั้ง การให้หญิงมีสามีมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้นั้น เป็นเพียงการส่งเสริมให้ ชายและหญิงมีสิทธิอย่างเสมอภาคกันทางกฎหมายเท่านั้น

ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่ได้พิจารณาข้างต้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสี่ยงข้างมาก จำนวน ๑๓ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจิระ บุญพจนสุนทร นายมงคล สระฐาน นายผัน จันทรปาน นายมานิต วิทยาเต็ม นายศักดิ์ เตชะชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุธี สุทธิสมบูรณ์ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นางสาวนีย์ อัครโรจน์ นายอมรรักษาสัตย์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง เห็นว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสี่ยงข้างน้อย จำนวน ๒ คน คือ นายจุมล ณ สงขลา และนายปรีชา เฉลิมวณิชย์ เห็นว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่มีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมิได้เป็นบทบังคับให้ หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามีแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีสามารถใช้ชื่อสกุลของสามีโดยผลของกฎหมายได้ นอกจากนี้ กฎหมายนี้ได้ตราขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชาวไทยในเรื่องความเป็นปึกแผ่นและความมั่นคงของครอบครัวและสังคมอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

นายกระมล ทองธรรมชาติ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจิระ บุญพจนสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายผัน จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฐาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมานิต วิทยาเต็ม	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เตชะชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานพระราชบัญญัติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ชื่อบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๐๕ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕”

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

(๒) พระราชกำหนดขนานนามสกุลเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

(๓) พระราชบัญญัติขนานนามสกุล (ฉบับที่ ๒) พระพุทธศักราช ๒๔๘๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๔) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พระพุทธศักราช ๒๔๘๔

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ชื่อตัว” หมายความว่า ชื่อประจำบุคคล

“ชื่อรอง” หมายความว่า ชื่อประกอบถัดจากชื่อตัว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

“ชื่อสกุล” หมายความว่า ชื่อประจำวงศ์สกุล

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนท้องที่ นายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนกลาง ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๙/ตอนที่ ๑๐๔/ฉบับพิเศษ หน้า ๕/๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล และจะมีชื่อรองก็ได้

มาตรา ๖^๒ ชื่อตัวต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

ชื่อรองต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง และต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คุณสมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

คุณสมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว

มาตรา ๗ ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ หรือผู้เคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดยมิได้ถูกถอด จะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์นั้นเป็นชื่อตัวหรือชื่อรองก็ได้

มาตรา ๘ ชื่อสกุลต้อง

(๑) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี

(๒) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของ

ผู้บุพการี หรือของผู้สืบสันดาน

(๓) ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ หรือชื่อสกุลที่ได้จด

ทะเบียนไว้แล้ว

(๔) ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

(๕) มีพยัญชนะไม่เกินกว่าสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

มาตรา ๙ ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ แต่ในกรณีที่สำนักทะเบียนใดสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง

การปฏิบัติการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

^๒ มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๙ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๐ ชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือเสมือนว่าได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๑ ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

การอนุญาตตามมาตรา ๑๑ จะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลให้แก่ผู้ที่จะใช้ชื่อสกุลนั้น

ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง^๕

มาตรา ๑๒^๕ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้

ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

มาตรา ๑๓^๖ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

มาตรา ๑๔^๗ (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕ ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก หรือเจ้าของสถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ หรือสถานอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของเด็กซึ่งตนอุปการะเลี้ยงดูหรือเด็กแห่งสถานดังกล่าวซึ่งมีสัญชาติไทยแต่ไม่ปรากฏชื่อสกุลใช้ร่วมกันหรือแยกกัน ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือที่สถานดังกล่าวตั้งอยู่ และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ ผู้มีชื่อตัวหรือชื่อรองอยู่แล้วประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าชื่อตัวหรือชื่อรองที่ขอเปลี่ยนใหม่นั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้อนุญาตและออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อให้

^๕ มาตรา ๑๑ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

^๖ มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

^๗ มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๔ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๗ ผู้มีชื่อสกุลอยู่แล้วประสงค์จะขอตั้งชื่อสกุลใหม่ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนชื่อสกุล ผู้จดทะเบียนชื่อสกุลมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งโดยยื่นอุทธรณ์ต่อนายทะเบียนท้องที่
คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๙ ผู้ใดประสงค์จะใช้ราชทินนามของตน ของผู้บุพการีหรือของผู้สืบสันดานเป็นชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แล้วให้นายทะเบียนท้องที่นั้นเสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง

เมื่อนายทะเบียนกลางพิจารณาเห็นสมควร ให้เสนอรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูล เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้น และออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ

มาตรา ๒๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนกับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ชนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว

หรือชื่อรอง

ฉบับละ ๑๐๐ บาท

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ฉบับละ ๒๐๐ บาท

(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน

เปลี่ยนชื่อสกุล

(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส

(๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรส

หรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

(๒) การเปลี่ยนครั้งต่อ ๆ ไป

ฉบับละ ๑๐๐ บาท

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น

ฉบับละ ๒๐๐ บาท

(๔) การออกไปแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

ฉบับละ ๕๐ บาท

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

อัตราค่าธรรมเนียม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การจดทะเบียน การขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุลและการขอร่วมชื่อสกุลตามกฎหมายเดิม ยังไม่เป็นความสะดวก และไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว และเป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐^๕

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากหญิงหม้ายโดยความตายของสามีควรมีสสิทธิตามการเลือกใช้ชื่อสกุลของสามีหรือกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ตามเหตุผลความจำเป็นหรือความต้องการของแต่ละบุคคล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘^๖

มาตรา ๙ หญิงมีสามีซึ่งใช้ชื่อสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีได้ต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีข้อตกลงระหว่างสามีภรรยาเป็นประการอื่น

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้ ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อรองตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่รัดกุมและอาจมีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น อีกทั้งวิธีการขอตั้งชื่อสกุลที่เป็นอยู่ไม่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในกรณีผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตไปแล้ว นอกจากนี้ อัตราค่าธรรมเนียมเดิมใช้มาเป็นระยะเวลานาน ไม่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการและให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง สมควรปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

^๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๗๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๖๓/๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐

^๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนที่ ๗ ก/หน้า ๑/๑๙ มกราคม ๒๕๔๘

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล

พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่ได้มีพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนชื่อสกุล และค่าธรรมเนียมการออกหนังสือสำคัญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

- ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑”
- ข้อ ๒ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๖
- ข้อ ๓ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
- ข้อ ๔ แบบพิมพ์คำขอ หนังสือสำคัญ หนังสืออนุญาต และหนังสือรับรอง ที่กล่าวไว้ในระเบียบนี้ให้เป็นไปตามแบบท้ายระเบียบนี้

หมวด ๑

การเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งและเปลี่ยนชื่อรอง

ข้อ ๕ ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัว ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

- (๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบชื่อตัวที่ขอเปลี่ยนต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธยพระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัวชื่อรองตามแบบ ข. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ข. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๖ ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์จะตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๕ วรรคหนึ่งโดยอนุโลม และตรวจสอบว่าชื่อรองที่ขอนั้นต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คุณสมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว ตามหนังสือยินยอมให้ใช้ชื่อสกุลเป็นชื่อรอง หรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัวชื่อรองตามแบบ ข. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ข. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๗ ผู้ใดประสงค์จะใช้ราชทินนามของตนเป็นชื่อตัวหรือชื่อรอง ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานะข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) เรียกสำเนาทะเบียนบัตรฐานันดรของผู้ยื่นคำขอ ซึ่งได้รับการรับรองจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ว่าได้รับ หรือเคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ และได้ออกจากบรรดาศักดิ์โดยมิได้ถูกถอดถอน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัวชื่อรองตามแบบ ข. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ข. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๘ คนต่างด้าวผู้ใดประสงค์จะขอหลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัว เพื่อประกอบการขอแปลงสัญชาติ หรือขอกลับคืนสัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต

ที่ว่าการอำเภหรือที่ว่าการกึ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในหลักฐานตามที่ทางราชการกำหนด และให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

- (๑) เรียกตรวจใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้
- (๒) ตรวจสอบหลักฐานคำขอแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนสัญชาติไทยและเหตุผล
- (๓) ตรวจสอบเช่นเดียวกับข้อ ๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓)

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งในคำขอ โดยมีเงื่อนไขว่า อนุญาตต่อเมื่อได้รับการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย แล้วให้บันทึกในทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าวตามแบบ ข. ๘/๑ และให้ออกหนังสือรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว ตามแบบ ข. ๘ เพื่อนำไปประกอบเรื่องการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย และเมื่อคนต่างด้าวนั้นได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทยแล้ว ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่อีกครั้งหนึ่ง พร้อมหลักฐานการได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัวชื่อรองตามแบบ ข. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ข. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๒

การจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลหรือชื่อสกุลใหม่

ข้อ ๕ ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลหรือขอตั้งชื่อสกุลใหม่ ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกึ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

- (๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร
- (๓) พิจารณาชื่อสกุลที่ขอว่า

ก. ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี

ข. ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของบุพการี หรือของผู้สืบสันดาน

ค. ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว หรือชื่อสกุลในฐานะข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล และฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

ง. ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

จ. มีพยัญชนะไม่เกินสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

ฉ. ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ “ณ” นำชื่อสกุล ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

ช. ไม่ต้องห้ามตามประกาศเพิ่มเติมเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล ลงวันที่ ๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

ซ. ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้เอานามพระมหากษัตริย์ และไม่ให้เอาศัพท์ที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธย มาใช้เป็นนามสกุล ลงวันที่ ๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๐ คนต่างด้าวผู้ใดประสงค์จะขอหลักฐานการขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเพื่อประกอบการขอแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนสัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในหลักฐานตามที่ทางราชการกำหนด และให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้

(๒) ตรวจสอบหลักฐานคำขอแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนสัญชาติไทยและเหตุผล

(๓) ตรวจสอบเช่นเดียวกับข้อ ๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓)

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งในคำขอโดยมีเงื่อนไขว่าอนุญาตต่อเมื่อได้รับการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย แล้วให้บันทึกในทะเบียนรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าวตามแบบ ข. ๕/๑ และให้ออกหนังสือรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าวตามแบบ ข. ๕

เมื่อคนต่างด้าวนั้นได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทยแล้ว ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่อีกครั้งหนึ่ง พร้อมหลักฐานการได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอ แล้วให้บันทึก

ในทะเบียนชื่อสกุล ตามแบบ ข.๒/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข.๒ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๑ ผู้ใดจะขอใช้ราชทินนามของตนเป็นชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

- (๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร
- (๓) เรียกสำเนาทะเบียนบัตรฐานันดรของผู้ยื่นคำขอ ซึ่งได้รับการรับรองจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

(๔) บันทึกปากคำผู้ยื่นคำขอในแบบ ปค.๑๔ ให้ปรากฏประเด็นดังนี้

- ก. ชื่อตัวและชื่อสกุลเดิมของผู้ขอ และที่อยู่ปัจจุบัน
- ข. ตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ประจำอยู่ของผู้ขอ หากออกจากราชการแล้วให้แจ้งตำแหน่งหน้าที่ราชการครั้งสุดท้ายของผู้ขอ
- ค. ผู้ขอต้องอยู่ในบรรดาศักดิ์ มิได้ถูกถอดหรือได้รับพระบรมราชานุญาตให้ลาออกจากบรรดาศักดิ์แล้ว

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้บันทึกความเห็นเสนอไปยังนายทะเบียนจังหวัด เพื่อเสนอนายทะเบียนกลาง ให้นายทะเบียนกลางนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนำความกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้นายทะเบียนกลางแจ้งนายทะเบียนจังหวัด เพื่อแจ้งนายทะเบียนท้องที่ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอมายื่นคำขอตามแบบ ข.๑ อีกครั้งหนึ่ง และให้นายทะเบียนท้องที่บันทึกในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข.๒/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข.๒ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๒ ผู้ใดจะขอใช้ราชทินนามของบุพการีหรือของผู้สืบสันดานเป็นชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการตามข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) และบันทึกปากคำผู้ยื่นคำขอในแบบ ปค.๑๔ ให้ปรากฏประเด็นดังนี้

- (๑) ชื่อตัว ชื่อสกุลเดิมของเจ้าของราชทินนาม และที่อยู่ปัจจุบัน

(๒) ตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ประจำอยู่ของเจ้าของราชทินนาม หากออกจากราชการแล้ว ให้แจ้งตำแหน่งหน้าที่ราชการครั้งสุดท้ายของเจ้าของราชทินนาม

(๓) ต้องแสดงหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างผู้ยื่นคำขอใช้ราชทินนามกับบุพการี หรือผู้สืบสันดานซึ่งเป็นเจ้าของราชทินนาม เช่น สำเนาสูติบัตร หรือ สำเนาทะเบียนบ้าน

(๔) บุพการีหรือผู้สืบสันดานซึ่งเป็นเจ้าของราชทินนาม จะต้องคงอยู่ในบรรดาศักดิ์ มิได้ถูกถอด หรือได้รับพระบรมราชานุญาตให้ลาออกจากบรรดาศักดิ์แล้ว

(๕) นอกจากผู้ยื่นคำขอแล้ว ยังมีบุพการีหรือผู้สืบสันดานอื่นอีกหรือไม่ หากมียังคงมีชีวิตอยู่ ก็คนและทุกคนได้ให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ยื่นคำขอใช้ราชทินนามดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว

(๖) หากผู้ยื่นคำขอได้รับพระราชทานบรมราชานุญาตให้ใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุลใหม่แล้ว จะยินยอมอนุญาตให้ญาติพี่น้องอื่นที่ประสงค์จะขอใช้ชื่อสกุลดังกล่าว เป็นผู้ขอร่วมใช้ชื่อสกุลหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๑ วรรคสอง

หมวด ๓

การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการร่วมใช้ชื่อสกุล

ข้อ ๑๓ ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลผู้ใด จะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตน ก็ได้ โดยให้เจ้าของชื่อสกุลที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลหรือตั้งชื่อสกุลใหม่ไว้แล้ว ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ พร้อมหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒ ของตนต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอ และหลักฐานดังกล่าวแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอของผู้ยื่นคำขอและผู้ขอร่วมใช้ชื่อสกุลกับรายการทะเบียนบ้าน ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอ แล้วให้บันทึกในทะเบียนอนุญาต ให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๖/๑ และให้ออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๖ ให้แก่เจ้าของชื่อสกุล เพื่อบอกให้แก่ผู้ที่จะขอร่วมใช้ชื่อสกุล

ข้อ ๑๔ กรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว หรือศาลมีคำสั่งถึงที่สุดว่าเป็นผู้สาบสูญ ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และใช้ชื่อนั้นจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน พร้อมแสดงหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒ ของเจ้าของชื่อสกุลและหลักฐานทางราชการที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลได้ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ทะเบียนสมรส ทะเบียนรับรองบุตร คำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นบุตร เป็นต้น

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอ แล้วให้บันทึกในทะเบียนรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๓/๑ และให้ออกหนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๓

ข้อ ๑๕ ผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล จะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ พร้อมหนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๓ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอ และหลักฐานดังกล่าวแล้วเห็นว่าถูกต้อง ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๓ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และข้อ ๑๓ วรรคสอง

ข้อ ๑๖ ผู้ขอร่วมใช้ชื่อสกุลที่ได้รับหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๖ แล้วให้ยื่นคำขอร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน พร้อมหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๖ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอ และหลักฐานดังกล่าว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๖

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๔/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๔ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๔
การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการสมรส

ข้อ ๑๓ คู่สมรสที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

- (๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) เรียกตรวจหลักฐานการสมรส
- (๓) เรียกบันทึกข้อตกลงตามเงื่อนไขการสมรส กรณีใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง
- (๔) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕

ข้อ ๑๔ กรณีคู่สมรสเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในการใช้ชื่อสกุลในภายหลัง ให้คู่สมรสยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๑๓ วรรคหนึ่ง เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕ ฉบับใหม่ และเรียกแบบ ข. ๕ ฉบับเดิมคืน ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๕ กรณีคู่สมรสฝ่ายใดจะกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๑๓ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๔) เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕ ฉบับใหม่ และเรียกแบบ ข. ๕ ฉบับเดิมคืน ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๕

การเปลี่ยนชื่อสกุลเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง

ข้อ ๒๐ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงโดยการหย่า หรือโดยคำพิพากษาของศาล ให้คู่สมรสซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนโดยยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) เรียกตรวจหลักฐานการสมรส และการสิ้นสุดการสมรส เช่น ใบสำคัญการสมรส ใบสำคัญการหย่า หรือคำพิพากษาถึงที่สุดของศาล แล้วแต่กรณี

(๓) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร และฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕ ฉบับใหม่และเรียกแบบ ข. ๕ ฉบับเดิมคืน

ข้อ ๒๑ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงโดยการตาย คู่สมรสซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง หากจะสมรสใหม่ ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนโดยยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ พร้อมหลักฐานการตายของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๒๐ โดยอนุโลม

หมวด ๖

การเปลี่ยนชื่อสกุลด้วยเหตุอื่น

ข้อ ๒๒ ผู้ใดประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุลด้วยเหตุอื่น นอกจากที่กล่าวมาแล้วให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) เรียกตรวจหลักฐานการขอเปลี่ยนชื่อสกุล เช่น หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ข. ๒) หนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ข. ๔) หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข. ๕) สำเนาทะเบียนรับรองบุตร (ค.ร. ๑๑) สำเนาทะเบียนรับรองบุตรบุญธรรม (ค.ร. ๑๔) สำเนาทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (ค.ร. ๑๓) หรือหลักฐานเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี

(๓) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานะข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

(๔) หากมีหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล แบบ ข. ๕ ฉบับเดิมให้เรียกคืน เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล ตามแบบ ข. ๕ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

กรณีมีการขอเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่นในครั้งต่อไป ให้นายทะเบียนดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล ตามแบบ ข. ๕ ฉบับใหม่ และเรียกแบบ ข. ๕ ฉบับเดิมคืน ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๓

การอุทธรณ์

ข้อ ๒๓ กรณีนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่รับจดทะเบียนชื่อสกุล และผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนชื่อสกุลประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่ง ให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง โดยให้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอ้างอิงประกอบด้วย ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาคำอุทธรณ์ และรายงานความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาหรือข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ ผ่านนายทะเบียนจังหวัดถึงนายทะเบียนกลางโดยเร็ว

ข้อ ๒๔ กรณีนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว ตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง หรือร่วมใช้ชื่อสกุล หรือเปลี่ยนชื่อสกุล ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งในคำขอตามแบบ ข. ๑ ให้ผู้ยื่นคำขอ

ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเหตุผล และหากผู้ยื่นคำขอประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ ให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์เป็นหนังสือภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งค่อนนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน โดยระบุข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอ้างอิงประกอบด้วย และให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาคำอุทธรณ์ และแจ้งผู้อุทธรณ์ทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ โดยให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาบทวนคำสั่งได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่ง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใด ทั้งนี้ไม่จำเป็นที่จะเป็นการเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

ในกรณีเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

หากนายทะเบียนท้องที่ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัด ภายในกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และให้นายทะเบียนจังหวัดพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนจังหวัดมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลา ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลา

หมวด ๘

การจำหน่ายชื้อรอง และชื้อสกุล

ข้อ ๒๕ กรณีนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอตามแบบ ข. ๑ เพื่อขอจำหน่ายชื้อรองที่ได้อนุญาตตั้งหรือเปลี่ยนชื้อรองไว้ ให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

- (๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร
- (๓) ตรวจสอบหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื้อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื้อรอง แบบ ข. ๓ หรือหลักฐานเอกสารที่แสดงการตั้งหรือเปลี่ยนชื้อรอง

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตจำหน่ายชื่อรองในคำขอ แล้วให้บันทึก
 “หมายเหตุจำหน่าย ตามคำขอที่...../.....ลงวันที่.....” ในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรอง
 ตามแบบ ข. ๓/๑ หรือ ดันิ้วตามแบบ ข. ๓ เดิม และเรียกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว
 การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ข. ๓ หรือหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรอง
 ตามแบบ ข. ๓ เดิมคืน กรณีหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง ตามแบบ
 ข. ๓ หรือหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรองตามแบบ ข. ๓ เดิมสูญหายให้เรียก
 หลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน และสำเนาคำขอให้แก่ ผู้ยื่นคำขอเพื่อเป็นหลักฐาน

ข้อ ๒๖ กรณีการยื่นคำขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ตามข้อ ๕ หากปรากฏหลักฐาน
 เอกสารว่าผู้ยื่นคำขอเคยมีการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลไว้ ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอเพื่อแจ้ง
 ผู้ที่ใช้ชื่อสกุล หรือร่วมใช้ชื่อสกุลทั้งหมดนั้นทราบ เพื่อเปลี่ยนกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมตามหลักฐานการ
 เปลี่ยนชื่อสกุลที่มีการแก้ไขไว้หรือร่วมใช้ชื่อสกุลที่เคยมีการจดทะเบียนไว้ เมื่อปรากฏว่าผู้ที่ใช้ชื่อสกุล
 หรือร่วมใช้ชื่อสกุลทั้งหมดนั้น ได้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ยื่นคำขอรอการเพิ่ม
 ในคำขอตามแบบ ข. ๑ ว่า “ขอจำหน่ายชื่อสกุล “ ..... ” ตามหนังสือสำคัญแสดงการ
 จดทะเบียนชื่อสกุล (ข. ๒) เล่มที่ .....ฉบับที่.....หรือเลขที่...../.....ลงวันที่ .....
 ออกที่.....จังหวัด.....” เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้นายทะเบียน
 ท้องที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ให้แก่ผู้ยื่นคำขอโดยดำเนินการตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง
 โดยอนุโลม พร้อมให้บันทึกจำหน่ายชื่อสกุลโดย “หมายเหตุ จำหน่ายตามคำขอที่...../.....
 วันที่.....” ในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒/๑ หรือดันิ้วแบบ ข. ๒ เดิมและเรียกหนังสือ
 สำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒ คืน กรณีหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน
 ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒ สูญหาย ให้เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน

หากมีผู้ใช้ชื่อสกุล หรือร่วมใช้ชื่อสกุลที่ต้องดำเนินการจำหน่ายชื่อสกุลตามวรรคหนึ่ง มีความ
 ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลนั้นต่อไป ให้แจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับแจ้งแล้ว
 ให้ผู้ยื่นคำขอรอการเพิ่มในคำขอตามแบบ ข. ๑ ว่า “ขอจำหน่ายสิทธิการเป็นเจ้าของชื่อสกุล
 “ ..... ” ตามหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ข. ๒) เล่มที่ .....ฉบับที่.....
 หรือเลขที่...../.....ลงวันที่ .....ออกที่.....จังหวัด.....” เมื่อนายทะเบียน
 ท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้นายทะเบียนท้องที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ให้แก่ผู้ยื่นคำขอโดยดำเนินการ

ตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสองโดยอนุโลม พร้อมบันทึก “หมายเหตุ ผู้เป็นเจ้าของชื่อสกุล “.....” นี้ ได้จำหน่ายสิทธิการเป็นเจ้าของชื่อสกุลดังกล่าว เนื่องจากได้รับอนุญาตจดทะเบียนชื่อสกุล “.....” ใหม่แล้ว ตามคำขอที่ ...../.....วันที่..... ” ในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒/๑ หรือต้นขั้วแบบ ข. ๒ เดิม และเรียกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒ คืน กรณีหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ข. ๒ สูญหาย ให้เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้จำหน่ายชื่อสกุลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้แจ้งนายทะเบียนกลางทราบโดยเร็ว เพื่อจำหน่ายชื่อสกุลดังกล่าวในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๗ กรณีผู้ร่วมใช้ชื่อสกุลมีความประสงค์จะขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ตามข้อ ๕ หรือร่วมใช้ชื่อสกุลใหม่ตามข้อ ๑๖ ให้ยื่นคำขอพร้อมหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๔ ต่อนายทะเบียนท้องที่ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอเพื่อแจ้งผู้ใช้ชื่อสกุลตามผู้ยื่นคำขอทั้งหมดทราบ เพื่อเปลี่ยนชื่อสกุลกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมตามหลักฐานการเปลี่ยนชื่อสกุลที่มีการแก้ไขไว้เมื่อปรากฏว่าผู้ใช้ชื่อสกุลนั้นทั้งหมดได้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมเรียบร้อยแล้ว และนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ก็ให้ผู้ยื่นคำขอรอการเพิ่มในคำขอตามแบบ ข. ๑ ว่า “ขอจำหน่ายการร่วมใช้ชื่อสกุล “.....” ตามหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ข. ๔) เล่มที่ .....ฉบับที่..... หรือเลขที่...../.....ลงวันที่ .....ออกที่.....จังหวัด.....” เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนท้องที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ให้แก่ผู้ยื่นคำขอโดยดำเนินการตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามข้อ ๑๖ วรรคหนึ่งและวรรคสองแล้วแต่กรณีโดยอนุโลม พร้อมให้นายทะเบียนท้องที่บันทึก “หมายเหตุจำหน่ายการร่วมใช้ชื่อสกุล ตามคำขอที่...../.....วันที่.....” ในทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๔/๑ หรือต้นขั้วแบบ ข. ๔ เดิม และเรียกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๔ คืน กรณีหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ข. ๔ สูญหาย ให้เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้จำหน่ายชื่อสกุลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งนายทะเบียนกลางทราบโดยเร็ว เพื่อจำหน่ายชื่อสกุลดังกล่าวในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล

หมวด ๕
การจัดเก็บข้อมูลและรายงาน

ข้อ ๒๘ เมื่อได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียนหรือบันทึกเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุลไว้แล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่จัดเก็บข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลและให้นายทะเบียนจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบความถูกต้องของการรับจดทะเบียนและการบันทึกทะเบียนรวมทั้งการบันทึกเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุล จากฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลภายในวันที่ห้าของทุกเดือน หากพบข้อบกพร่องให้แจ้งนายทะเบียนท้องที่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

ข้อ ๒๙ ให้นายทะเบียนกลางตรวจสอบข้อมูลการจดทะเบียน การบันทึกทะเบียนและการบันทึกเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุล ในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลที่นายทะเบียนท้องที่บันทึกไว้หากพบข้อบกพร่องให้แจ้งนายทะเบียนท้องที่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง และแจ้งให้นายทะเบียนจังหวัดทราบด้วย

ข้อ ๓๐ การแจ้งตามข้อ ๒๘ และข้อ ๒๙ ให้แจ้งผ่านระบบคอมพิวเตอร์

หมวด ๑๐
การขอใบแทน การทำสำเนาและรับรองสำเนารายการทะเบียนชื่อบุคคล

ข้อ ๓๑ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนท้องที่ออกใบแทนหนังสือสำคัญ เนื่องจากหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง (ข. ๓) หรือหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ข. ๒) หรือหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ข. ๔) หรือหนังสือแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข. ๕) ขำรุคในสาระสำคัญ หรือสูญหาย ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการ ดังนี้

- (๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร
- (๓) ตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล หรือการออกหนังสือสำคัญ

(๔) บันทึกปากคำผู้ยื่นคำขอในแบบ ปค. ๑๔

(๕) เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหาย กรณีหนังสือสำคัญสูญหาย

เมื่อนายทะเบียนท้องถิ่นเห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตในคำขอแล้วลงรายการของผู้ได้รับอนุญาตตามหลักฐานเดิม ส่วนเลขลำดับของเล่มที่.....ฉบับที่.....หรือเลขที่...../.....ให้ใช้เลขใบแทนใหม่ และวันที่ออกหนังสือสำคัญให้ลงวันที่ที่ออกใบแทน แล้วลงลายมือชื่อในทะเบียนและหนังสือสำคัญนั้น พร้อมให้หมายเหตุว่า “แทนฉบับเดิม เล่มที่.....ฉบับที่.....หรือเลขที่...../.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ หรือเขต.....จังหวัด.....เมื่อวันที่.....”

ข้อ ๓๒ กรณีออกหนังสือสำคัญไว้ต่างท้องที่ หากนายทะเบียนท้องถิ่นสามารถตรวจสอบการออกหนังสือสำคัญกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลได้ และนายทะเบียนท้องถิ่นได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๓๑ โดยอนุโลม

หากไม่สามารถตรวจสอบกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลได้ ให้นายทะเบียนท้องถิ่นที่ได้รับคำขอแจ้งไปยังนายทะเบียนท้องถิ่นที่ได้ออกหนังสือสำคัญไว้ และให้นายทะเบียนท้องถิ่นที่ได้ออกหนังสือสำคัญไว้ตรวจสอบหลักฐานการออกหนังสือสำคัญ เมื่อเห็นว่าถูกต้องก็ให้สำเนาหลักฐานการออกหนังสือสำคัญและรับรองว่าถูกต้องแจ้งกลับไปยังนายทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้ขอใบแทนได้ยื่นคำขอไว้ เมื่อได้รับแจ้งแล้วให้นายทะเบียนท้องถิ่นที่ได้รับคำขอดำเนินการตามข้อ ๓๑ โดยอนุโลม

ข้อ ๓๓ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องถิ่น ทำสำเนาและรับรองสำเนารายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลได้ที่ สำนักทะเบียนกลาง สำนักทะเบียนจังหวัด สำนักทะเบียนท้องถิ่นที่อำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ ในวันและเวลาราชการ

ข้อ ๓๔ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอทำสำเนาและรับรองสำเนารายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล ได้แก่ คำขอ (ข. ๑) ทะเบียนชื่อสกุล (ข. ๒/๑) ทะเบียนชื่อตัวชื่อรอง (ข. ๓/๑) ทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุล (ข. ๔/๑) ทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข. ๕/๑) ทะเบียนอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ข. ๖/๑) ทะเบียนรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล (ข. ๗/๑) ทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว (ข. ๘/๑) ทะเบียนรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าว (ข. ๙/๑) ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข. ๑ ต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องถิ่น และให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

- (๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ
- (๒) เรียกตรวจหลักฐานแสดงการเป็นผู้มีส่วนได้เสีย
- (๓) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร
- (๔) ตรวจสอบชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล ที่ขอคัดและสำเนารายการกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล

เมื่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ส่งอนุญาตในคำขอ และทำสำเนารายการ โดยให้ประทับหรือระบุข้อความว่า “รับรองว่าเป็นรายการจากฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล” แล้วให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ลงลายมือชื่อและวงเล็บชื่อ พร้อมวันเดือนปีที่ทำสำเนาไว้ในเอกสารดังกล่าวด้วย หากไม่อนุญาตให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ แจ้งผู้ยื่นคำขอทราบเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเหตุผล

ข้อ ๓๕ ผู้มีส่วนได้เสียตามระเบียบนี้ หมายถึง

- (๑) ผู้จดทะเบียนหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสือสำคัญหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสืออนุญาตหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสือรับรอง ตามระเบียบนี้
- (๒) คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองของบุคคลตาม (๑)
- (๓) ผู้ซึ่งนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่เห็นว่ามิหรืออาจมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลนั้น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

กรณีผู้มีส่วนได้เสียตามวรรคหนึ่งมอบหมายเป็นหนังสือให้แก่บุคคลอื่นมายื่นคำร้องขอทำสำเนาและรับรองสำเนารายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบหนังสือมอบหมาย รายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล และเอกสารทางราชการที่สามารถยืนยันตัวบุคคลของผู้มอบหมายและผู้รับมอบพร้อมบันทึกปากคำของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปรากฏโดยชัดเจนว่าเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจริงและไม่มีเจตนาทุจริต เมื่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ดำเนินการตามข้อ ๓๔ โดยอนุโลม

เปิดเตล็ด

ข้อ ๓๖ การดำเนินการตามระเบียบนี้ ให้นายทะเบียนท้องถิ่นที่แจ้งนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแล้วแต่กรณี เพื่อแก้ไขรายละเอียดทะเบียนบ้าน ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อ ๓๗ ผู้ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อตัว ตั้งและเปลี่ยนชื่อรอง ตั้งชื่อสกุลหรือตั้งชื่อสกุลใหม่ การร่วมใช้ชื่อสกุล และเปลี่ยนชื่อสกุล ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๖ ก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าได้ยื่นคำขอดำเนินการไว้ตามระเบียบนี้

ข้อ ๓๘ ให้อธิบดีกรมการปกครอง รักษาการตามระเบียบนี้ มีอำนาจตีความและวินิจฉัย ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ และให้มีอำนาจสั่งการตามกำหนดแนวทางปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำขอ

ที่...../.....

รับวันที่.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน นายทะเบียนท้องที่.....

ด้วยข้าพเจ้า (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย /นาง /นางสาว).....

เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____ เกิดเมื่อวันที่ (วันเดือนปี).....

อายุ.....ปี สัญชาติ.....บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

.....

มีความประสงค์จะให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการ ด้านการทะเบียนชื่อบุคคล เกี่ยวกับ

☐ ๑. ชื่อตัว (ข.๓) เปลี่ยนชื่อตัว จาก “.....” เป็น “.....” กรณีคนต่างด้าวมีเอกสารตามแบบ ข.๘ ที่.....ลงวันที่.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

☐ ๒. ชื่อรอง (ข.๓)

☐ ๒.๑ ตั้งชื่อรอง “.....”

☐ ๒.๒ เปลี่ยนชื่อรอง จาก “.....” เป็น “.....”

☐ ๒.๓ จำหน่ายชื่อรอง “.....” ตามหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง (ข.๓) เล่มที่.....ฉบับที่.....หรือ เลขที่.....ลงวันที่.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....เนื่องจาก.....

☐ ๓. ชื่อสกุล (ข.๒)

☐ ๓.๑ ตั้งชื่อสกุล “.....” กรณีคนต่างด้าว มีเอกสารตามแบบ ข.๘ ที่.....ลงวันที่.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

☐ ๓.๒ ตั้งชื่อสกุลใหม่ จาก “.....” เป็น “.....”

☐ ๓.๓ จำหน่ายชื่อสกุล/จำหน่ายสิทธิการเป็นเจ้าของชื่อสกุล “.....”ตามหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ข.๒) เล่มที่.....ฉบับที่.....หรือ เลขที่.....ลงวันที่.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....เนื่องจาก.....

☐ ๔. การร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๔)

☐ ๔.๑ หนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๖)ในฐานะ

☐ ๔.๑.๑ เจ้าของชื่อสกุล “.....”

ตามหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ข.๒) เล่มที่.....ฉบับที่.....หรือเลขที่.....ลงวันที่.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

☐ ๔.๑.๒ ผู้สืบสันดานของเจ้าของชื่อสกุล “.....” ซึ่งเสียชีวิตแล้ว

ตามหนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๓) ที่.....ลงวันที่.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ขออนุญาตให้(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว).....
เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____ สัญชาติ .....
บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ .....
อยู่บ้านเลขที่.....

ใช้ชื่อสกุล “.....” ร่วมกับข้าพเจ้าได้

☐ ๔.๒ การขอร่วมใช้ชื่อสกุลตามหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๖) ที่.....ลงวันที่.....
ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โดยเจ้าของชื่อสกุล/ผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว).....

เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____ อนุญาตให้ข้าพเจ้าร่วมใช้ชื่อสกุล
“.....” ได้

☐ ๔.๓ จำหน่ายชื่อสกุล ที่ได้รับอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล คือ “.....” ตามหนังสือสำคัญ
แสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๔) เล่มที่.....ฉบับที่.....หรือ เลขที่.....ลงวันที่.....
ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....เนื่องจาก.....

☐ ๕. หนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล (ข. ๗) ของผู้สืบสันดาน

☐ ๖. เปลี่ยนชื่อสกุล(ข.๕) กรณี

- ☐ ๖.๑ การสมรส จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๖.๒ การสิ้นสุดการสมรส จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๖.๓ การรับรองบุตร จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๖.๔ การรับบุตรบุญธรรม จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๖.๕ การเลิกรับบุตรบุญธรรม จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๖.๖ การเปลี่ยนชื่อสกุลตามบิดา จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๖.๗ การเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๖.๘ กลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตน จาก “.....” เป็น “.....”

☐ ๗. หนังสือรับรองของคนต่างด้าว

- ☐ ๗.๑ เปลี่ยนชื่อตัว (ข.๘) จาก “.....” เป็น “.....”
- ☐ ๗.๒ จดทะเบียนชื่อสกุล (ข.๕) “.....”

☐ ๘. ใบแทน

- ☐ ๘.๑ หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ข.๒)
- ☐ ๘.๒ หนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง (ข.๑)
- ☐ ๘.๓ หนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๔)
- ☐ ๘.๔ หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕)

☐ ๙. คัดและรับรองสำเนารายการ

- ☐ ๙.๑ คำขอ แบบ ข.๑
- ☐ ๙.๒ ทะเบียนชื่อสกุล แบบ ข.๒/๑
- ☐ ๙.๓ ทะเบียนชื่อตัว ชื่อรอง แบบ ข.๓/๑
- ☐ ๙.๔ ทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุล แบบ ข.๔/๑
- ☐ ๙.๕ ทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล แบบ ข.๕/๑
- ☐ ๙.๖ ทะเบียนอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล แบบ ข. ๖/๑

- ☐ ๕.๗ ทะเบียนรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล แบบ ข.๗/๑
- ☐ ๕.๘ ทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว แบบ ข.๘/๑
- ☐ ๕.๙ ทะเบียนรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าว แบบ ข.๙/๑

ที่/เลขที่.....ลงวันที่.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....จำนวน.....ฉบับ

ขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดเป็นความจริงทุกประการ และยินยอมให้นายทะเบียน
จัดเก็บหรือเปิดเผย ข้อมูลรายการบุคคลในส่วนของผู้เข้าพำนักได้ตามระเบียบของทางราชการ และยินยอมให้แก้ไขรายการ
ในทะเบียนบ้านและฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(ลายมือชื่อ).....ผู้ยื่นคำขอ

(.....)

สำหรับเจ้าหน้าที่

เสนอนายทะเบียน.....

ได้ตรวจสอบคำขอและหลักฐานแล้วเห็นว่า

☐ ควรดำเนินการให้ตามรายการที่.....

โดย ☐ เรียกเก็บ ค่าธรรมเนียมรายการที่..... ☐ ไม่เก็บ ค่าธรรมเนียมรายการที่.....

☐ ไม่สามารถดำเนินการตามรายการที่.....

ได้เนื่องจาก .....
.....

(ลงชื่อ) .....เจ้าหน้าที่

(.....)

วันที่.....

คำสั่งนายทะเบียน

☐ อนุญาต ตามคำขอรายการที่.....

โดยมีเงื่อนไขว่า อนุญาตต่อเมื่อได้รับการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทยแล้ว(กรณีการขอแบบ ข.๘ /แบบ ข.๙)

☐ ไม่อนุญาต ตามคำขอรายการที่.....และแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ

เหตุผล (ระบุ) .....
.....

หากประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ ให้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือภายใน ๓๐ วันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง
ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน โดยระบุข้อโต้แย้ง
และข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอ้างอิงประกอบด้วย

(ลงชื่อ) .....นายทะเบียน

(.....)

วันที่.....

หมายเหตุ ๑. เอกสารประกอบการยื่นคำขอ (ข.๑)

๑.๑ การเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง ให้แสดงบัตรประจำตัวประชาชน

๑.๒ การจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลหรือชื่อสกุลใหม่ ให้แสดงบัตรประจำตัวประชาชน

กรณีคนต่างด้าวให้แสดงเอกสารทางราชการประกอบตามความจำเป็นในการแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนสัญชาติไทย กรณีขอใช้ราชทินนาม ให้แสดงสำเนาทะเบียนบัตรฐานันดร และเอกสารทางราชการที่แสดงว่ามีสิทธิใช้ราชทินนาม เพิ่มเติม

๑.๓ การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการร่วมใช้ชื่อสกุล ให้แสดงบัตรประจำตัวประชาชน เอกสารทางราชการที่รับรองว่ามีสิทธิอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุล หรือหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล

๑.๔ การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการสมรส ให้แสดงบัตรประจำตัวประชาชน และหลักฐานการสมรส หรือบันทึกข้อตกลงในการใช้ชื่อสกุล หากมีหนังสือสำคัญแบบ ข.๕ ฉบับเดิมให้คืนด้วย

๑.๕ การเปลี่ยนชื่อสกุลเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง ให้แสดงบัตรประจำตัวประชาชน และหลักฐานการสิ้นสุดการสมรส

๑.๖ การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่นให้แสดงบัตรประจำตัวประชาชน และหลักฐานการขอเปลี่ยนชื่อสกุล เช่น สำเนาทะเบียนรับรองบุตร สำเนาทะเบียนรับบุตรบุญธรรม สำเนาทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

๑.๗ หนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล ให้แสดงบัตรประจำตัวประชาชนและหลักฐานทางราชการที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลได้ เช่น ใบสำคัญการสมรส สำเนาทะเบียนรับรองบุตร คำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นบุตร สูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้าน

๒. คำขอ แบบ ข.๑ ให้พิมพ์เฉพาะรายการที่ผู้ยื่นคำขอประสงค์จะให้นายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการเท่านั้น

เลขที่ /

แบบ ข.๒

หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล

(ชื่อตัว / ชื่อรอง / ชื่อสกุล)

(เลขประจำตัวประชาชน) - - - - -

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ

มารดาชื่อ

ได้ขอจดทะเบียนชื่อสกุลเป็น

"

"

นายทะเบียนได้จดทะเบียนตามคำขอที่ / ลงวันที่

จึงออกหนังสือสำคัญนี้ให้ไว้เป็นหลักฐาน

ขออวยพรให้ชื่อสกุลนี้จงสถิตสถาพร และ มีความสุขความเจริญตลอดกาลนาน

(สถานที่ออกหนังสือสำคัญ)

ออก ณ วันที่

( )

นายทะเบียนท้องที่

ประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

เลขที่...../.....

แบบ ช. ๒/๑

ทะเบียนชื่อสกุล

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน)

____ - ____ - ____ - ____ - ____

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ

มารดาชื่อ

(เลขประจำตัวประชาชน)

____ - ____ - ____ - ____ - ____

(เลขประจำตัวประชาชน)

____ - ____ - ____ - ____ - ____

ได้ขอจดทะเบียน (ตั้งชื่อสกุล/ตั้งชื่อสกุลใหม่) เป็น "

"

นายทะเบียนกลาง/นายทะเบียนท้องถิ่น ได้อนุญาตตามหนังสือ / คำขอที่ / ลงวันที่

ลายมือชื่อผู้จดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญ

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

วันจดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญ

ลายมือชื่อผู้รับหนังสือสำคัญ

( )

วันที่ / /

เจ้าหน้าที่

( )

เลขที่ /

แบบ ข.๓

หนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง
(ชื่อตัว / ชื่อรอง / ชื่อสกุล)

(เลขประจำตัวประชาชน) - - - - -

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ มารดาชื่อ

ได้ขอเปลี่ยนชื่อตัว/ตั้งชื่อรอง/เปลี่ยนชื่อรอง เป็น

" "

นายทะเบียนได้อนุญาตตามคำขอที่ / ลงวันที่

จึงออกหนังสือสำคัญนี้ให้ไว้เป็นหลักฐาน

(สถานที่ออกหนังสือสำคัญ)

ออก ณ วันที่

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น
ประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

เลขที่...../.....

แบบ ช. ๓/๑

ทะเบียนชื่อตัว ชื่อรอง

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน)

__ - ____ - ____ - ____ - ____

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ

มารดาชื่อ

(เลขประจำตัวประชาชน)

__ - ____ - ____ - ____ - ____

(เลขประจำตัวประชาชน)

__ - ____ - ____ - ____ - ____

ได้ขอเปลี่ยนชื่อตัว/ตั้งชื่อรอง/เปลี่ยนชื่อรองเป็น

"

"

นายทะเบียนได้อนุญาตตามคำขอที่

/

ลงวันที่

ลายมือชื่อผู้ออกหนังสือสำคัญ

(

)

นายทะเบียนท้องที่

วันออกหนังสือสำคัญ

ลายมือชื่อผู้รับหนังสือสำคัญ

(

)

วันที่

/

/

เจ้าหน้าที่

(

)

เลขที่ /

แบบ ข.๔

หนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล
(ชื่อตัว / ชื่อรอง / ชื่อสกุล)

(เลขประจำตัวประชาชน) - - - - -

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ

มารดาชื่อ

ได้ขอเปลี่ยนชื่อสกุล เป็น

"

"

โดยใช้ชื่อสกุลร่วมกับ (นาย/นาง/นางสาว)

นายทะเบียนได้อนุญาตตามคำขอที่ / ลงวันที่

จึงออกหนังสือสำคัญนี้ให้ไว้เป็นหลักฐาน

(สถานที่ออกหนังสือสำคัญ)

ออก ณ วันที่

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

ประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

เลขที่...../.....

แบบ ข. ๔/๑

ทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุล

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ

มารดาชื่อ

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____ (เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____
____ - ____

ได้ขอเปลี่ยนชื่อสกุล เป็น "

"

โดยใช้ชื่อสกุลร่วมกับ(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

ซึ่งเป็นผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลดังกล่าว/มีความเกี่ยวข้องเป็นผู้สืบสันดานลำดับ

ของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุล

ดังกล่าว ตามหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล ที่ / วันที่ เดือน พ.ศ

ของอำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต

จังหวัด

นายทะเบียนได้อนุญาตตามคำขอที่

/

ลงวันที่

ลายมือชื่อผู้ออกหนังสือสำคัญ

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

วันออกหนังสือสำคัญ

ลายมือชื่อผู้รับหนังสือสำคัญ

( )

วันที่

/

/

เจ้าหน้าที่

( )

เลขที่

/

แบบ ข.๕

หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล

(ชื่อตัว / ชื่อรอง / ชื่อสกุล)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ

มารดาชื่อ

ได้ขอเปลี่ยนชื่อสกุล เป็น

"

"

กรณี

นายทะเบียนได้อนุญาตตามคำขอที่

/

ลงวันที่

จึงออกหนังสือสำคัญนี้ให้ไว้เป็นหลักฐาน

(สถานที่ออกหนังสือสำคัญ)

ออก ณ วันที่

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

ประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

เลขที่...../.....

แบบ ข. ๕/๑

ทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

อยู่บ้านเลขที่

บิดาชื่อ

มารดาชื่อ

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____ (เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

ได้ขอเปลี่ยนชื่อสกุลเป็น

"

"

กรณี

นายทะเบียนได้อนุญาตตามคำขอที่

/

ลงวันที่

ลายมือชื่อผู้ออกหนังสือสำคัญ

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

วันออกหนังสือสำคัญ

ลายมือชื่อผู้รับหนังสือสำคัญ

( )

วันที่ / /

เจ้าหน้าที่

( )

แบบ ข. ๖

เลขที่...../.....

หนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล

ด้วย (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว) .....

เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____ เป็นผู้สืบสันดานลำดับ.....

ของนาย/นาง/นางสาว .....

เจ้าของชื่อสกุล “.....” ซึ่งได้จดทะเบียนชื่อสกุลไว้แล้วตามหนังสือสำคัญ

เล่มที่ .....เลขที่...../..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ได้อนุญาตให้(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว).....

เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____

บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ร่วมใช้ชื่อสกุล “.....” ได้

นายทะเบียนจึงได้ออกหนังสือฉบับนี้ ตามคำขอที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ให้ไว้เป็นหลักฐาน

ให้ไว้ ณ วันที่ .....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....

(.....)

นายทะเบียนท้องที่.....จังหวัด.....

เลขที่...../.....

แบบ ข. ๖/๑

ทะเบียนอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

เป็นผู้สืบสันดานลำดับ

ของ นาย/นาง/นางสาว

เจ้าของชื่อสกุล “ ” ตามหนังสือสำคัญ เล่มที่.....ฉบับที่...../.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ได้อนุญาตให้ (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

ร่วมใช้ชื่อสกุล “ ” ได้

นายทะเบียนได้ออกหนังสืออนุญาต ตามคำขอที่ / ลงวันที่

ลายมือชื่อผู้ออกหนังสืออนุญาต

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

วันออกหนังสืออนุญาต

ลายมือชื่อผู้รับหนังสืออนุญาต

( )

วันที่ / /

เจ้าหน้าที่

( )

แบบ ข. ๗

เลขที่...../.....

หนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล

ด้วย(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/ นาง/ นางสาว) .....

เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____ คณิตเมื่อวันที่(วันเดือนปี).....

อายุ.....ปี สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....

ขอหนังสือรับรองว่าเป็นผู้มีสิทธิในชื่อสกุล “.....”

โดยเป็นผู้สืบสันดานในลำดับ .....ซึ่งใกล้ชิดที่สุดของ(นาย/นาง/นางสาว).....

ผู้จดทะเบียนชื่อสกุล ตามหนังสือสำคัญ เล่มที่.....เลขที่...../.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ซึ่งมีสิทธิอนุญาตให้

(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/ นาง/ นางสาว).....

เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____ คณิตเมื่อวันที่(วันเดือนปี).....อายุ.....ปี

สัญชาติ.....บิดชื่อ.....มารดาชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ร่วมใช้ชื่อสกุล “.....”ได้

จึงออกหนังสือรับรองไว้เป็นหลักฐาน

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ) .....

(.....)

นายทะเบียนท้องที่.....จังหวัด.....

เลขที่...../.....

แบบ ข. ๗/๑

ทะเบียนรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ (เด็กชาย/เด็กหญิง/ นาย / นาง / นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

เกิดเมื่อวันที่ (วัน/เดือน/ปี)..... อายุ.....ปี สัญชาติ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ได้ขอหนังสือรับรองว่าเป็นผู้มีสิทธิในชื่อสกุล “ ”

โดยเป็นผู้สืบสันดานในลำดับ.....ซึ่งใกล้ชิดที่สุดของ (นาย/นาง/นางสาว).....

ผู้จดทะเบียนชื่อสกุลตามหนังสือสำคัญเล่มที่.....เลขที่...../ .....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ซึ่งมีสิทธิอนุญาตให้ (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว) .....

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____ เกิดเมื่อวันที่ (วัน/เดือน/ปี) .....

อายุ.....ปี สัญชาติ.....บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ร่วมใช้ชื่อสกุล “ ” ได้

ลายมือชื่อผู้ออกหนังสือรับรอง

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

วันออกหนังสือรับรอง

ลายมือชื่อผู้รับหนังสือรับรอง

( )

วันที่ / /

เจ้าหน้าที่

( )

แบบ ช.๘

เลขที่...../.....

หนังสือรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นาง/นางสาว) .....

เลขประจำตัวประชาชน ____ - ____ - ____ - ____ - ____ สัญชาติ.....

เกิดเมื่อวันที่ (วัน/เดือน/ปี).....อายุ.....ปี บิดา ชื่อ.....มารดา ชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ได้ยื่นเรื่องขอเปลี่ยนชื่อตัว เป็น “.....” นายทะเบียนท้องถิ่นได้รับคำขอที่...../.....

ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....ไว้แล้ว

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

นายทะเบียนท้องถิ่น.....จังหวัด.....

เลขที่...../.....

แบบ ข. ๘/๑

ทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ (เด็กชาย/เด็กหญิง/ นาย / นาง / นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

สัญชาติ.....เกิดเมื่อวันที่ (วัน/เดือน/ปี).....อายุ.....ปี

บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ได้ยื่นเรื่องขอเปลี่ยนชื่อตัว เป็น “

”

นายทะเบียนได้ออกหนังสือรับรอง ตามคำขอที่...../ .....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....ไว้แล้ว

ลายมือชื่อผู้ออกหนังสือรับรอง

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

วันออกหนังสือรับรอง

ลายมือชื่อผู้รับหนังสือรับรอง

( )

วันที่ / /

เจ้าหน้าที่

( )

แบบ ข.๕

เลขที่...../.....

หนังสือรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าว

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า(ได้กษยดีกหญิง/นย/นาง/นางสาว) .....

ตบระจำตัวประทณ _____ - _____ - _____ - _____ สัญชาติ.....

เกิดเมื่อวันที่ (วัน/เดือน/ปี).....อายุ.....ปี บิดา ชื่อ.....มารดา ชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ได้ยื่นเรื่องขอจดทะเบียนชื่อสกุล เป็น “.....”นายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอที่...../.....

ลงวันที่.....เดือน ..... พ.ศ. ....ไว้แล้ว

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

นายทะเบียนท้องที่.....จังหวัด.....

เลขที่...../.....

แบบ ข. ๕/๑

ทะเบียนรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าว

อำเภอ

จังหวัด

ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้ยื่นคำขอ (เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/ นาง/ นางสาว)

(เลขประจำตัวประชาชน) ____ - ____ - ____ - ____ - ____

สัญชาติ.....เกิดเมื่อวันที่ (วัน/เดือน/ปี).....อายุ.....ปี

บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....

อยู่บ้านเลขที่.....

ได้ยื่นเรื่องขอจดทะเบียนชื่อสกุล เป็น “ ”

นายทะเบียนได้ออกหนังสือรับรอง ตามคำขอที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....ไว้แล้ว

ลายมือชื่อผู้ออกหนังสือรับรอง

( )

นายทะเบียนท้องถิ่น

วันออกหนังสือรับรอง

ลายมือชื่อผู้รับหนังสือรับรอง

( )

วันที่ / /

เจ้าหน้าที่

( )

๑๒๕

ที่ นร ๐๙๐๑/๐๑๕๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร

กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล
(ฉบับที่..) พ.ศ. ..

(๒) ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ตรวจพิจารณาแล้ว

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่...) พ.ศ..... ที่คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศเสนอ และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งผู้แทนมาชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว (หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร ๐๙๐๑.๑/ป ๐๙๖ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๖)

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว ดังมีรายละเอียดปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ..... ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ในกรณีนี้ กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือยืนยันให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยมีข้อสังเกตว่า ควรปรับปรุงคำว่า “เสียชีวิต” ในร่างมาตรา ๕ เป็น “ตาย” เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๔ ของกฎหมายปัจจุบัน และสอบถามเพิ่มเติมสองประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง กรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตแล้ว และมีผู้สืบสันดานในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดหลายคน ผู้สืบสันดานคนใดจะเป็นผู้อนุญาตให้ใช้ชื่อสกุล ประเด็นที่สอง หากคู่สมรสที่ตกลงใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปแล้ว ต่อมาประสงค์จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงดังกล่าว แต่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม จะกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมได้หรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแล้วเห็นพ้องกับความเห็นของกระทรวงมหาดไทย และได้ปรับปรุงถ้อยคำตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอแล้ว ส่วนประเด็นที่กระทรวงมหาดไทยสอบถามเพิ่มเติมทั้งสองประเด็นนั้น ได้มีการยกขึ้นพิจารณาในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ซึ่งผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ได้เข้าชี้แจงด้วย และได้ขอยุติว่า กรณีที่มีผู้สืบสันดานในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดหลายคน ผู้สืบสันดานแต่ละคนมีสิทธิอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุล

เท่าเทียมกัน โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้สืบสันดานคนอื่น ส่วนกรณีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสนั้น หากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตกลงให้เปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจทำได้ เว้นแต่กรณีการสมรสสิ้นสุดลง และสำนักงาน ฯ ได้เสนอไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวพรทิพย์ จาละ)

รองเลขาธิการ ฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖-๙

ฝ่ายพัฒนากฎหมาย

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๘๔๒๐-๓ ต่อ ๓๐๓

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๘๔๒๕-๖

www.krisdika.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๖๓/๒๕๔๓

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

๑. ความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมาย

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจำแนกตัวบุคคล โดยกำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล ส่วนชื่อรองจะมีหรือไม่ก็มีก็ได้และกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตั้งและการจดทะเบียนชื่อสกุลไว้ด้วย

อย่างไรก็ดี บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและไม่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนหลายประการ

ประการที่หนึ่ง หลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อรองตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล ฯ เปิดให้มีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น

ประการที่สอง หลักเกณฑ์การขอตั้งชื่อสกุลที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคล ฯ บัญญัติให้ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางก่อนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของชื่อสกุลนั้นไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูล ซึ่งทำให้การตรวจสอบความซ้ำซ้อนของชื่อสกุลสามารถทำได้ที่สำนักทะเบียนที่เชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลาง โดยไม่จำเป็นต้องส่งให้นายทะเบียนกลางเป็นผู้ตรวจสอบ

ประการที่สาม การกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจำนวนมากเสียชีวิตแล้ว

ประการที่สี่ อัตราค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้การเปลี่ยนชื่อบุคคลสามารถกระทำได้ง่าย ซึ่งก่อให้เกิดภาระแก่รัฐในการจัดเก็บ การบริหารจัดการ และให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ทั้งยังเป็นช่องทางให้ผู้ไม่สุจริตใช้ในการหลบหนีคดีความหรือเพื่อประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างอื่นอีกด้วย

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ที่ ๒๑/ ๒๕๔๖ ว่ามาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ อันเป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี โดยกำหนดให้ใช้ชื่อสกุลของสามีนั้น บังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น อันเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุลของหญิง มีสามี ทำให้หญิงและชายมีสิทธิในการใช้ชื่อสกุลไม่เท่าเทียมกัน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ ดังนั้น หญิงมีสามีจึงไม่อาจใช้ชื่อสกุลของสามีได้อีกต่อไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของสามีให้ร่วมใช้ชื่อสกุลได้เท่านั้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับกฎหมายและเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในการใช้ชื่อสกุลตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

๒. ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัตินี้

๒.๑ คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๔๖/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ในการนี้ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

๒.๒ คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศเสนอเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๖ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาโดยให้รับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ของกระทรวงมหาดไทยไปประกอบการพิจารณาด้วย

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศและกระทรวงมหาดไทยเสนอ

๓.๑ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อการพัฒนาประเทศเสนอ

(๑) ปรับปรุงมาตรา ๖ โดยกำหนดว่าชื่อรองต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่กรณีที่คุณสมรสใช้ชื่อสกุลของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุตรใช้ชื่อสกุลของมารดาเป็นชื่อรองของตน

(๒) เพิ่มวรรคสามของมาตรา ๑๑ โดยกำหนดให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้น เป็นผู้มียกขัตติยอำนาจให้ใช้นามสกุลในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตแล้ว

(๓) ปรับปรุงมาตรา ๑๒ ให้การใช้ชื่อสกุลของคุณสมรสเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างคุณสมรสและปรับปรุงหลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของคุณสมรส กรณีการสมรสสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓ โดยกำหนดว่ากรณี การสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แต่หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตายให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

(๔) ยกเลิกมาตรา ๑๔ เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงมาตรา ๑๓

(๕) ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓.๒ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติชื่อสกุล(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ... ที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ

(๑) ปรับปรุงมาตรา ๑๒ โดยกำหนดว่าหญิงมีสามีจะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือชื่อสกุลของสามีก็ได้

(๒) ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑)

(๑) ปรับปรุงมาตรา ๖ โดยกำหนดว่าชื่อรองต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่กรณีคู่สมรสฝ่ายหนึ่งยินยอมให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งใช้ชื่อสกุลของตนเป็นชื่อรอง หรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลของมารดาเป็นชื่อรองของตน เพื่อป้องกันมิให้มีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรอง อันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น

(๒) ปรับปรุงวรรคสอง ของมาตรา ๙ โดยให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลและออกหนังสือแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอได้โดยต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง หากสำนักทะเบียนนั้นสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางได้ตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด เพื่อให้การบริการประชาชนในการจดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญรับรองการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลสามารถทำได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เมื่อมีการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลเกี่ยวกับงานทะเบียนทั้งหมด

(๓) เพิ่มวรรคสาม ของมาตรา ๑๑ โดยกำหนดให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้น เป็นผู้มียกขัตติยคุณให้ใช้นามสกุล ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว หากมีผู้สืบสันดานในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดหลายคน ผู้สืบสันดานแต่ละคนมีสิทธิอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลเท่าเทียมกัน ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้สืบสันดานอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้การอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

(๔) ปรับปรุงมาตรา ๑๒ ให้การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างคู่สมรสส่วนการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสนั้น หากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตกลงให้เปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจทำได้ และปรับปรุงมาตรา ๑๓ โดยกำหนดว่ากรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แต่หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

(๕) ยกเลิกมาตรา ๑๔ เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงมาตรา ๑๓

(๖) ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

(๗) ให้หญิงมีสามีซึ่งใช้ชื่อสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีได้ต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีข้อตกลงระหว่างสามีภรรยาเป็นประการอื่น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๔๗

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๑

กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กทม ๑๐๒๐๐

๒๐ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ชื่อนุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๓๙๙๐ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

๒. วิทยุกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๗๓๓ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนา พ.ร.บ. ชื่อนุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๑ ชุด

๒. แนวทางการปฏิบัติงานการใช้โปรแกรมการจดทะเบียนชื่อสกุลด้วยคอมพิวเตอร์ จำนวน ๑ ชุด

๓. แบบรายงานการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของนายทะเบียนท้องที่ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่กระทรวงมหาดไทย ให้จังหวัด และกรุงเทพมหานคร แจ้งอำเภอ/กิ่งอำเภอ และสำนักงานเขต ศึกษาทำความเข้าใจ เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน ตาม พ.ร.บ. ชื่อนุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงขอชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

๑. กรณีการขอตั้งชื่อรอง ตามกฎหมายชื่อรองต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น (มาตรา ๓) ให้นายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ว่า ชื่อรองของผู้ยื่นคำขอซ้ำกับชื่อสกุลของบุคคลอื่นหรือไม่ โดยอำเภอ/กิ่งอำเภอ และสำนักงานเขต สามารถตรวจสอบได้โดยเปิดใช้โปรแกรมการตรวจสอบและการจัดตั้งทะเบียนชื่อสกุล หากไม่ซ้ำกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น และคุณสมบัติเป็นไปตามกฎหมายแล้ว ให้ดำเนินการแก่ผู้ขอต่อไป

๒. การขอตั้งชื่อสกุล ตาม พ.ร.บ. ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ ที่กำหนดให้นายทะเบียนท้องที่สามารถอนุมัติชื่อสกุลตามคำขอ โดยไม่ต้องขออนุมัติจากนายทะเบียนกลางนั้น นายทะเบียนท้องที่จะต้องตรวจสอบคุณสมบัติตามกฎหมาย (ตามมาตรา ๘ พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งต้องตรวจสอบคุณสมบัติตามประกาศนามพระนคร พ.ศ. ๒๔๕๘, พ.ศ. ๒๔๕๙ พระบรมนามาภิไธย, พระปรมาภิไธย, พระนามของพระราชินี, ตัวอย่างคำพ้องคัพทที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธย, ราชทินนาม ประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ “ณ” นำหน้านามสกุล พ.ศ. ๒๔๕๘, ประกาศเพิ่มเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล พ.ศ. ๒๔๕๘, ประกาศเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชสกุล พ.ศ. ๒๔๖๘, ราชนามราชสกุลวงศ์) เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติครบถ้วนแล้ว นายทะเบียนท้องที่สามารถอนุมัติ และออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอต่อไป

๓. การให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุล มีสิทธิอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลในกรณี que ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตแล้ว (มาตรา ๕) นายทะเบียนท้องที่จะต้องตรวจสอบหลักฐานที่ผู้สืบสันดานลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้น ยื่นขออนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลโดยให้แสดงข้อเท็จจริงว่าเป็นผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลที่มีสิทธิอนุญาต เมื่อนายทะเบียนตรวจสอบข้อเท็จจริงถูกต้องแล้วจึงจะอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลร่วมได้ ส่วนรายชื่อผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุล กรมการปกครองจะได้จัดทำโปรแกรมเพื่อให้สำนักทะเบียนท้องที่สามารถตรวจสอบกับข้อมูลรายชื่อผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลได้ต่อไป ขณะที่รอการดำเนินการจัดทำโปรแกรมหังกล่าวให้ อำเภอ/กิ่งอำเภอและสำนักงานเขต ขอตรวจสอบรายชื่อผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลได้ ที่สำนักทะเบียนกลางทางโทรศัพท์ โทร. ๐-๒๖๙๔๑-๗๐๑๗-๑๙ โทรสาร ๐-๒๖๙๔๑-๗๐๑๘

๔. กรณีการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างคู่สมรส (มาตรา ๖) ให้นายทะเบียนท้องที่บันทึกข้อตกลงของคู่สมรส ว่าจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด โดยให้บันทึกต่อท้ายในแบบ คร. ๒

๕. กรณีการเก็บค่าธรรมเนียมให้ถือปฏิบัติ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (ค่าธรรมเนียมถือปฏิบัติตามเดิมจนกว่าจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎกระทรวง ซึ่งจะแจ้งให้ทราบต่อไป)

อนึ่ง เมื่อนายทะเบียนท้องที่อนุมัติการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลไปแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่ออกผลการอนุมัติดังกล่าว (ตามแบบ) ในรอบเดือนส่งกรมการปกครองภายใน วันที่ ๕ ของเดือนถัดไป โดยเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และกรุณาแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ
และสำนักงานเขตทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชนินทร์ บัวประเสริฐ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐-๒๓๙๔-๓๐๑๓-๑๙ โทรสาร ๐-๒๓๙๔-๓๐๑๙

อำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____

ประจำเดือน _____ พ.ศ. _____

[illegible]

ตรวจสอบถูกต้องแล้ว

( )

ผู้ช่วยนายทะเบียน

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๑๙๘๐

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา อำเภอลำลูกกา
จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐

๙ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๑๑๙๘๖ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙

พร้อมหนังสือนี้ ขอส่งสำเนาหนังสือสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ เกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางกิจสุดา จันทรสนธิ)

นายทะเบียนกลาง

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

ฝ่ายทะเบียนครอบครัวและสถานภาพบุคคล

โทร. ๐๒-๙๙๑๗๐๑๖-๙

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๑๑๙๗๖

สำนักทะเบียนกลาง

ถนนลำลูกกา อำเภอลำลูกกา
จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๕๐

๓ สิงหาคม ๒๕๔๙

เรื่อง แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๑ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๘
๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๓๗๖ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๘

ตามที่ได้ให้แนวทางปฏิบัติกรณีการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ไปแล้วนั้น

เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ก่อนที่ร่างกฎกระทรวงเกี่ยวกับการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ.....จะประกาศใช้ จึงขอเรียนเป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตกลงกันของคู่สมรสในเรื่อง การใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ในระหว่างการจดทะเบียนสมรส ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียนการสมรส (คร. ๒) ว่าคู่สมรสจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด ชื่อสกุลอะไร

๒. ภายหลังจากจดทะเบียนสมรส เมื่อคู่สมรสต้องการเปลี่ยนแปลงการใช้ชื่อสกุล โดยขอเปลี่ยนชื่อสกุลจากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อสกุลของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ทำเป็นหนังสือ ข้อตกลงมีข้อความระบุให้ชัดเจนว่าคู่สมรสจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด ชื่อสกุลอะไร พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของคู่สมรสและพยานลงลายมือชื่อรับรอง ๒ คน ประกอบหลักฐานในการยื่นคำร้องขอเปลี่ยนชื่อสกุล

๓. กรณีการจดทะเบียนสมรส ณ สถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลของไทยในต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามข้อ ๑. และ ข้อ ๒. หากเป็นหนังสือข้อตกลงฯ จะต้องให้เจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลของไทยในประเทศนั้น ๆ ลงลายมือชื่อรับรองด้วย

๔. กรณีคู่สมรสจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายแห่งประเทศนั้น ๆ หากมีการระบุเกี่ยวกับชื่อสกุลของคู่สมรสว่า ให้ใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว และมีการรับรองและแปลเป็นภาษาไทยตามระเบียบแล้ว ก็สามารถใช้เป็นหลักฐานประกอบในการยื่นคำร้องขอเปลี่ยนชื่อสกุลได้

หากเอกสารการสมรสดังกล่าวไม่มีระบุเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ให้นำชื่อสกุลของคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแล้ว ถ้าคู่สมรสประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ต้องทำเป็นหนังสือข้อตกลงพร้อมลงลายมือชื่อคู่สมรสพร้อมพยานรับรอง ๒ คน และเจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของไทยในประเทศนั้น ๆ ลงลายมือชื่อรับรองด้วย ก็สามารถใช้เป็นหลักฐานประกอบในการยื่นคำร้องขอเปลี่ยนชื่อสกุลได้

๕. กรณีคู่สมรสอยู่ต่างประเทศ ไม่สามารถดำเนินการเปลี่ยนชื่อสกุลได้ด้วยตนเอง ให้ดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ ทำหนังสือมอบอำนาจตามแบบที่กำหนด

๕.๒ กรอกรายการในแบบ ข. ๑ พร้อมลงลายมือชื่อในฐานะผู้ยื่นคำขอแบบ ข. ๑

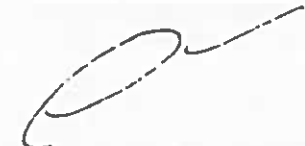
๕.๓ แพลและรับรองเอกสารการสมรสตาม พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๘

๕.๔ หนังสือข้อตกลงการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส พร้อมลงลายมือชื่อคู่สมรสพร้อมพยานรับรอง ๒ คน และเจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลของไทยในประเทศนั้น ๆ ลงลายมือชื่อรับรองด้วย

โดยให้ผู้ขอส่งเอกสารตามข้อ ๕.๑ - ข้อ ๕.๔ ให้แก่ผู้รับมอบอำนาจซึ่งอยู่ในประเทศไทย ดำเนินการจดทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว แล้วนำสำเนาทะเบียนแห่งครอบครัวมาประกอบการยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขอมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายก่อนที่จะเดินทางไปต่างประเทศ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอ ใบมอบอำนาจ หนังสือข้อตกลงการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสแล้ว ก็ให้ดำเนินการตามระเบียบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และกรุณาแจ้งนายทะเบียนท้องที่ทุกเขต เพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางกิตสุดา จันทรสนธิ)

นายทะเบียนกลาง

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

ฝ่ายทะเบียนครอบครัวและสถานภาพบุคคล

โทร. ๐๒-๓๙๑๓๐๑๖-๙

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๕๓๐๒

กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ร้องเรียนการปฏิบัติงานของสำนักทะเบียนอำเภอ กรณีอนุญาตให้หญิงซึ่งการสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยความตาย เปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรส

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด (ยกเว้นจังหวัดขอนแก่น) และปัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๒๒ ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๗

ด้วยกรมการปกครอง ได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักทะเบียนอำเภอ แห่งหนึ่ง กรณีนายทะเบียนท้องที่ได้อนุญาตให้หญิงซึ่งการสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยความตาย เปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรส โดยหญิงรายดังกล่าวได้จดทะเบียนสมรสกับสามีชาวต่างชาติตามกฎหมายของต่างประเทศ ในปี ๒๕๔๔ และการสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยความตายของสามีตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ แต่เมื่อหญิงนั้นได้ทำการจดทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัวในปี ๒๕๖๕ สำนักทะเบียนอำเภอก็ได้มีการบันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อตกลง เรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสไว้ว่า “ฝ่ายหญิงประสงค์ใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชาย” ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวน่าจะ ไม่ถูกต้อง เพราะการตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสย่อมต้องทำในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ในกรณีนี้ ฝ่ายหญิงจึงไม่อาจตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลกับสามีที่ตายได้ จึงขอให้กรมการปกครองตรวจสอบการใช้ชื่อสกุล ของหญิงรายดังกล่าวว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

ในการนี้ กรมการปกครอง ได้ดำเนินการตรวจสอบฐานข้อมูลทะเบียนกลาง และพิจารณา ระเบียบกฎหมายรวมทั้งหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องแล้วมีความเห็น ดังนี้

๑. กรณีที่ฝ่ายหญิงได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายของต่างประเทศกับสามีชาวต่างชาติ ในปี ๒๕๔๔ และการสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยความตายของฝ่ายชายในปี ๒๕๔๘ ต่อมาในปี ๒๕๖๕ ฝ่ายหญิง ได้ทำการจดทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) เพื่อให้ปรากฏหลักฐานการสมรสและการสิ้นสุดการสมรส ของตนเอง ในกรณีนี้ หญิงนั้นย่อมสามารถขอใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” ได้ตามความสมัครใจ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ไม่มีสิทธิขอเปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรสตามฝ่ายชาย ที่ตาย เนื่องจากขัดต่อมาตรา ๑๕๐๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

๒. กรณีที่มาตรา ๑๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุล ของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” นั้น ต่างจากกรณีของหญิงรายนี้ที่ได้จดทะเบียนสมรสกับสามีชาวต่างชาติตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ แต่ยังไม่เคยเปลี่ยน ไปใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชายแต่อย่างใด จนกระทั่งการสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยความตายของฝ่ายชายในปี ๒๕๔๘ ดังนั้น ฝ่ายหญิงจึงไม่มีสิทธิใช้ชื่อสกุลตามสามีที่ตาย และไม่มีสิทธิขอเปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรส ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

๓. กรณีที่นายทะเบียนท้องที่ได้อนุญาตให้ฝ่ายหญิงเปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรส จากชื่อสกุลเดิม ของตนไปเป็นชื่อสกุลของสามีที่ตาย และอนุญาตให้ฝ่ายหญิงนำชื่อสกุลเดิมของตนไปตั้งเป็นชื่อรอง จึงเป็น คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น สำนักทะเบียนอำเภอย่อมต้องดำเนินการเพิกถอนหลักฐาน

เอกสาร...

เอกสารและจำหน่ายรายการดังกล่าวในฐานะข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๔ และ มาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขรายการ ในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ให้กลับไปเป็นชื่อตัวและชื่อสกุลเดิมให้ถูกต้อง โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และแจ้งให้หญิงนั้น ยื่นคำขอเปลี่ยนบัตรภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

๔. เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาความผิดพลาดในการให้บริการประชาชน ด้านการทะเบียนชื่อบุคคล ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอและผู้อำนวยการเขต ในฐานะนายทะเบียนท้องที่ ตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล (การยื่นคำขอตามแบบ ข.๑) จึงขอให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ได้กำกับ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต ในพื้นที่รับผิดชอบ ให้ศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ หากมีปัญหาในการปฏิบัติงานในเรื่องที่ไม่มีระเบียบกฎหมายและหนังสือ สั่งการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ ให้สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตหรือเป็นหนังสือหรือทางโทรศัพท์ (กรณีเรื่องด่วน) มายังสำนักทะเบียนจังหวัดหรือสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชา ตามลำดับในสายงาน ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณากลับกรองปัญหาก่อนที่จะทำการหาหรือไปยังกรมการปกครอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายบรรจบ จันทรัตน์)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐ ๒๗๔๓ ๗๐๔๘ - ๔

โทรสาร ๐ ๒๗๔๓ ๗๐๔๙

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๒๒

กรมการปกครอง

ถนนอังสวณัด กทม. ๑๐๒๐๐

๓ มกราคม ๒๕๔๗

เรื่อง แจ้งคำพิพากษาศาลปกครอง “กรณีการเพิกถอนการจดทะเบียนชื่อสกุล”

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดและปลัดกรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำพิพากษาศาลปกครอง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายสุรกาญจน์ อัสวาลลภ ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนการรับจดทะเบียนชื่อสกุลของนายบั๊กไ้ แซ่จ้ง ซึ่งซ้ำกับของนายซ้งเฮ้า แซ่เบ๊ ซึ่งจดทะเบียน ขอดังชื่อสกุลก่อน โดยฟ้องผู้อำนวยการเขตสัมพันธวงศ์ เป็นผู้ถูกฟ้องคดี ที่ ๑ และผู้อำนวยการส่วนการทะเบียนทั่วไป กรมการปกครอง เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งศาลปกครองกลาง ได้พิจารณาและมีคำพิพากษา เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๖ โดยมีคำสั่ง “ให้ผู้ถูกฟ้องดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนชื่อสกุลซ้ำของนายบั๊กไ้ แซ่จ้ง ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา”

จากคำพิพากษาดังกล่าว เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จึงขอชักชวนและทำความเข้าใจ ดังนี้

๑. การจดทะเบียนชื่อสกุล “อัสวาลลภ” ของนายบั๊กไ้ แซ่จ้ง ซึ่งยื่นคำร้องขอจดทะเบียนชื่อสกุล ภายหลังจากที่นายซ้งเฮ้า แซ่เบ๊ ได้ขอจดทะเบียนชื่อสกุล “อัสวาลลภ” ไว้แล้ว เป็นการยื่นจดทะเบียนชื่อสกุลซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว ขัดกับมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งบังคับใช้อยู่ในขณะนั้น โดยมาตรา ๘ (๕) บัญญัติให้ชื่อสกุลนั้นจะต้องไม่ซ้ำกับชื่อสกุล ซึ่งจดทะเบียนไว้แล้ว ถือได้ว่าการจดทะเบียนของนายบั๊กไ้ แซ่จ้ง ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ คำสั่งที่อนุญาตจดทะเบียนชื่อสกุล ของนายบั๊กไ้ แซ่จ้ง จึงเป็นการอนุญาตที่ไม่ถูกต้อง นายทะเบียนสามารถดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องได้เสมอ และไม่สามารถกล่าวอ้างว่าเป็นชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ใช้บังคับ (ตามมาตรา ๑๐ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕)

๒. ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดให้อำนาจผู้ใด เพิกถอนการจดทะเบียนชื่อสกุลซ้ำกันไว้ ศาลเห็นว่า แม้ พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ จะไม่กำหนด ขั้นตอนในการเพิกถอน กรณีการจดทะเบียนชื่อสกุลโดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้แต่ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการ ทหารปกครอง พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้วางหลักในมาตรา ๓ ไว้ว่า ระเบียบบริหารราชการทหารปกครอง

ตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนด
วิธีปฏิบัติราชการทางการปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรม
หรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน พ.ร.บ. นี้ ซึ่งวิธีเพิกถอนคำสั่ง
ทางปกครอง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๖ “ให้เจ้าหน้าที่
หรือผู้บังคับบัญชาอาจเพิกถอนคำสั่งได้ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้ได้แย้งตาม
 กฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

เมื่อ พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ไม่บัญญัติในเรื่องการเพิกถอนการจดทะเบียนชื่อสกุลไว้
จึงต้องนำบทบัญญัติเรื่องการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาใช้แก่กรณีพิพาท

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และกรุณาแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ เขตและเทศบาล
 ทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐-๒๗๔๔-๗๐๑๗-๑๙

โทรสาร ๐-๒๗๔๔-๗๐๑๘

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๘๑๕

กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗

เรื่อง การรับแจ้งบันทึกสิ้นสุดการสมรส กรณีคู่สมรสเสียชีวิต

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปัดกรุงเทพมหานคร

ด้วยกรมการปกครองเห็นว่าในปัจจุบัน การดำเนินการจดทะเบียนสมรส (ครั้งต่อไป) ให้กับประชาชน กรณีที่คู่สมรสเดิมเสียชีวิตนั้น ตามวิธีปฏิบัติจำเป็นต้องมีการดำเนินการบันทึกสิ้นสุดการสมรส ในทะเบียนสมรสโดยสำนักทะเบียนที่ได้รับจดทะเบียนสมรสไว้ให้เสร็จสิ้นก่อน จึงจะดำเนินการจดทะเบียนสมรส ครั้งต่อไปได้ ซึ่งสืบเนื่องมาจากการเป็นมาตรการป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อนนั่นเอง และด้วยเหตุวิธีการ ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ หรือบางครั้งเกิดปัญหากรณีที่สำนักทะเบียนอื่นที่รับคำร้อง ไม่สามารถติดต่อสำนักทะเบียนที่ได้รับจดทะเบียนสมรสไว้เพื่อขอบันทึกสิ้นสุดการสมรสได้ จึงต้องใช้วิธีการ ส่งคำร้องและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปทางไปรษณีย์ ก่อให้เกิดความล่าช้าเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนเดือดร้อน และไม่สามารถจดทะเบียนสมรสภายในเวลาที่กำหนดไว้ได้ อีกทั้ง ยังได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชาชนที่ไปขอรับ บริการจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่ได้เชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรของกรมการปกครอง ไว้แล้ว หน่วยงานแห่งนั้นมีความจำเป็นต้องตรวจสอบสถานภาพการสมรสของประชาชนเพื่อประกอบการ พิจารณาในการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ตามอำนาจหน้าที่ แต่ปรากฏสถานภาพการสมรสในฐานข้อมูล ทะเบียนครอบครัวว่าบุคคลนั้นยังมีสถานภาพสมรสอยู่ แม้ว่าคู่สมรสอีกฝ่ายได้เสียชีวิตแล้ว (ข้อมูลคนตาย ไม่ตัดทะเบียนสมรส) ทำให้ประชาชนต้องเสียเวลากลับมาเพื่อนำหลักฐานการเสียชีวิตของคู่สมรสไปพิสูจน์ ยืนยันหรือมีหน่วยงานบางแห่งให้ประชาชนมาติดต่อสำนักทะเบียนเพื่อให้ดำเนินการบันทึกเพิ่มเติมการสิ้นสุด การสมรสเสร็จสิ้นเสียก่อน จึงจะดำเนินการให้

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าการบันทึกสิ้นสุดการสมรส กรณีคู่สมรสเสียชีวิตนั้น เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติด้านระบบโปรแกรมงานทะเบียนครอบครัวเพื่อปรับสถานภาพการสมรสของบุคคล ให้ตรงกับข้อเท็จจริงเท่านั้น หากได้ก่อให้เกิดผลการสิ้นสุดการสมรสตามนัยมาตรา ๑๕๐๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการปรับสถานภาพการสมรสของบุคคลในฐานข้อมูล ทะเบียนครอบครัวให้ตรงกับข้อเท็จจริง (คู่สมรสเสียชีวิต) อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และลดขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จึงขอให้ดำเนินการดังนี้

๑. ประชาชนสามารถยื่นคำร้องตามแบบ คร.๑ ด้วยตนเองหรือมอบอำนาจเพื่อแจ้งบันทึก สิ้นสุดการสมรส กรณีคู่สมรสเสียชีวิต ณ สำนักทะเบียนแห่งใดก็ได้

๒. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องตามข้อ ๑ จากผู้ร้องหรือผู้รับมอบอำนาจแล้ว ให้ตรวจสอบ คำร้อง หลักฐานการแสดงตัวบุคคลของผู้ยื่นคำร้อง เอกสารมอบอำนาจ กรณีมอบอำนาจ และตรวจสอบ ข้อเท็จจริงถึงการเสียชีวิตของคู่สมรส

/๓. เมื่อเห็นว่า...

๓. เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้ดำเนินการบันทึกการสิ้นสุดการสมรส กรณีคู่สมรสเสียชีวิต ด้วยระบบโปรแกรมงานทะเบียนครอบครัวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้อำเภอ/สำนักงานเขตถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายบรรลพ จันทน์)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร./โทรสาร ๐ ๒๗๔๑ ๗๐๑๘ - ๑๔